

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA
ROKY 2022+**

OBEC MAKOV

Spracovateľ: Regionálna rozvojová agentúra Kysuce, 2023

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

OBSAH

ÚVOD	4
VÝZNAM PHSR	4
1. ANALYTICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV 2022+	5
1.1 Charakteristika obce Makov	6
1.2 Demografický vývoj obce Makov	7
1.2.2 Prognóza demografického vývoja Slovenska	10
1.2.3 Prognóza vývoja počtu obyvateľov obce Makov	11
1.2.4 Národnostná a náboženská štruktúra obce Makov	16
1.3 Inovácie, podnikateľské prostredie, vzdelávanie, samospráva	17
1.3.1 Ekonomika a jej vývoj v obci Makov	17
1.3.2 Miera nezamestnanosti a štruktúra EAO okresu Čadca a obce Makov	19
1.3.3 Trh práce a podmienky na podnikanie v obci Makov	21
1.3.4 Školstvo na území obce	23
1.3.7 Územné plánovanie obce Makov	28
1.4 Životné prostredie	29
1.4.1 Geologické, geomorfologické a pedologické pomery obce Makov	29
1.4.2 Klimatické pomery	31
1.4.3 Hydrologické pomery na území obce Makov	33
1.4.4 Flóra a fauna obce Makov	33
1.4.5 Ochrana životného prostredia	35
1.4.6 Kvalita ovzdušia	37
1.4.7 Obehové hospodárstvo	39
1.5 Infraštruktúra	41
1.5.1 Dopravná infraštruktúra obce	41
1.5.2 Technická infraštruktúra	44
1.5.3 Vodovod na území obce	48
1.5.4 Kanalizačná sieť na území obce	49
1.6 Sociálna stabilita	51
1.6.1 Sociálne služby na území obce	51
1.6.2 Bývanie a služby občanom obce	54
1.7 Identita a sebestačnosť	55
1.7.1 Kultúra na území obce	55
1.7.2 Cestovný ruch v obci	59
1.8 Analýza vonkajšieho prostredia Slovenskej republiky	64
2. SWOT ANALÝZA OBCE MAKOV	67
3. STRATÉGIA OBCE MAKOV	83

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

ÚVOD

V súvislosti s novým programovým obdobím Európskej únie na roky 2021 - 2027 je nevyhnutné aktualizovať základné programové dokumenty, prostredníctvom ktorých je možné čerpať finančné prostriedky z Európskych štrukturálnych fondov na podporu rozvojových projektov a aktivít.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec, mesto nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie. Je to programový dokument, spracovaný na základe zákona č. 539/ 2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja.

Program je komplexným dokumentom, integrujúcim otázky rozvoja fyzických štruktúr so sociálnymi, ekonomickými a ďalšími aspektmi. Preto bude mať voči ostatným plánovacím dokumentom spracovaným na miestnej úrovni zastrešujúcu funkciu. Na rozdiel od územného plánu, ktorý rieši otázky fyzického rozvoja územia (lokalizáciu zástavby a priestorové regulatívy pre stavebný rozvoj, funkčné využitie rozvojových plôch), program rozvoja sa podrobnejšie zaoberá otázkami sociálneho a ekonomického rozvoja, čím vo vzťahu k územnému plánu plní komplementárnu funkciu. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Makov je v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnom rozvojom pláne, v súlade s Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja 2022+ a v súlade s metodikou na vypracovanie príslušného programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja pre obce a mestá na roky 2014 – 2022.

VÝZNAM PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (PHSR) obce Makov 2022+, je základným výkonným a programovým dokumentom na úrovni obce v rámci partnerstva lokálnej samosprávy, podnikateľského sektora a mimovládnych organizácií z územia obce a okolia. PHSR obce Makov je motivované potrebou koncepčného cieľavedomého a transparentného riadenia a rozhodovaniach samosprávnych orgánov v snahe čo najefektívnejšie riešiť problémy a výzvy rozvoja obce Makov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja:

- navrhuje systematickú a funkčnú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja zameranú na realizáciu všestranného ekonomického a sociálneho rozvoja,
- čerpá najmä zo znalosti miestnych aktérov a odborníkov, ktorí najlepšie poznajú miestne problémy, potreby a rozvojové možnosti obce,
- umožňuje partnerom spoluúčasť na programovaní, realizácii a kontrole stratégie ekonomického a sociálneho rozvoja obce,
- pomáha zvyšovať všeobecné povedomie o potrebách obce.

A) Potrebu zabezpečenia PHSR ustanovuje zákon č. 539/2008 Z. z o podpore regionálneho rozvoja v znení zákona č. 309/2014 Z. z., ktorý ukladá obciam (mestám) povinnosť spracovať Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja (ďalej len PHSR) ako nástroja, pomocou ktorého sa uskutočňuje podpora regionálneho rozvoja. PHSR sa spracováva spravidla na 7 rokov s dlhodobým výhľadom na 10 - 14 rokov. PHSR koncepčne, systémovo analyzuje a určuje budúcnosť rozvoja spolu s činnosťami, investičnými projektmi so zdrojovým krytím na jej zabezpečenie. Vytvára rámec, ktorého naplnenie bude zárukou, že PHSR nebude zbytočne rozsiahlym a len popisným zoznamom nereálnych zámerov (zoznamom vecí, na ktoré obce a mestá nemajú peniaze), ale skutočným strategickým rozvojovým dokumentom s cieľom dosiahnuť rast životnej úrovne na konkrétnom území.

B) Je dôležitou podmienkou pre získavanie externých zdrojov, napríklad z EÚ, štátneho rozpočtu a pod., nakoľko možnosť žiadať o nenávratný finančný príspevok z týchto zdrojov je podmienená dokladovaním súladu projektového zámeru s prioritami schváleného PHSR daných obcí či miest.

C) Je nástrojom zachovávanía kontinuity rozvojových zámerov obce a efektívneho využívania vlastných zdrojov a potenciálu.

Účelom PHSR je vytvorenie rozvojového programu územia (obce, mesta), ktorý vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jeho obyvateľov a zároveň je v súlade s prijatými nadradenými koncepciami vyššej úrovne. Cieľom PHSR je spracovanie takého súhrnu cieľov a opatrení, ktoré napomáhajú zabezpečeniu trvalo udržateľného rozvoja územia a ktoré smerujú k uspokojovaniu potreby súčasnej generácie bez toho, aby ohrozil možnosti uspokojovania potrieb budúcich generácií.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Obec Makov má na svojom území značný potenciál a veľmi dobrú geografickú polohu s autonómnym postavením. Má viacero silných stránok, ktoré už v tomto období vplývajú na jeho ďalší rozvoj.

V záujme ďalšieho postupu pri skvalitňovaní života v obci, je potrebné popísať ich súčasnú východiskovú pozíciu, analyzovať jednotlivé oblasti života, stanoviť možnosti a príležitosti, definovať strategickú víziu, zámery, ciele a konkrétne aktivity, ktoré v krátkodobom, strednodobom i dlhodobom horizonte vytvoria podmienky na ďalší rozvoj obce Makov.

V roku 2021 začalo nové programové obdobie Európskej únie, ktoré sa skončí v roku 2027. PHSR je nástrojom na plánovanie a prípravu územia pre využitie týchto externých zdrojov pre svoj rozvoj. V tomto programovom období môžu obce a ostatné subjekty využívať financovanie na **päť cieľov politiky súdržnosti**:

1. Inteligentnejšia Európa – inovatívna a inteligentná transformácia hospodárstva;
2. Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa;
3. Prepojenejšia Európa – mobilita a regionálna prepojitelnosť IKT;
4. Sociálnejšia Európa – vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.
5. Európa bližšie k občanom – udržateľný a integrovaný rozvoj mestských, vidieckych a pobrežných oblastí prostredníctvom miestnych iniciatív.

PHSR obce Makov na roky 2022 + stanovuje vízie a strategické ciele, navrhuje konkrétne aktivity pre ich dosiahnutie, uvádza merateľné ukazovatele a určuje opatrenia v oblasti: vzdelávania, kultúry, športu, voľného času a mládeže, sociálnych služieb a zdravotníctva, bývania a služieb občanom, bezpečnosti a poriadku, marketingu, cestovného ruchu a ekonomického rozvoja, dopravy a technickej infraštruktúry, životného prostredia a samosprávy. Na základe vytvoreného dokumentu je možné programovať územný a integrovaný rozvoj trvalo udržateľným spôsobom, pripraviť územie obce a budovať jeho kapacity pre absorpciu nových technológií, služieb a rôznych ponúk a príležitostí pre zvýšenie kvality života obyvateľov na území obce Makov.

1. ANALYTICKÁ ČASŤ PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV 2022+

Obec Makov, ležiaca v severozápadnej časti Slovenska v regióne Horné Kysuce, patrí z administratívneho hľadiska do Žilinského kraja, okresu Čadca. Z hľadiska kategorizácie územno-štatistickej jednotky EUROSTAT vystupuje ako úroveň NUTS V.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Vzhľadom na svoju veľkosť, je obec Makov úzko spätá so svojím okolím a je od neho závislá. Obec nemôže presadzovať individuálny prístup k regionálnemu rozvoju, ale musí dôkladne analyzovať svoje prostredie a plánovať svoj rozvoj v súlade s obmedzeniami a možnosťami okolia. Nie je možné, aby obec Makov poskytovala svojim obyvateľom všetky služby verejného charakteru, pretože by to mohlo byť vzhľadom na počet obyvateľov neekonomické a tieto služby by nedosahovali požadovaných kvalít. Obec Makov sa preto musí orientovať na služby obyvateľstvu, ktoré sú v obci vykonávané lepšie a výhodnejšie ako v okolitých sídelných centrách. Avšak stále zostáva priestor pre stanovenie vlastných priorít a hľadanie nástrojov pre ich naplnenie.

Obec s rozlohou cca 4 605 ha na západe hraničí s Českou republikou, na juhu a východe s okresom Považská Bystrica a Žilina.

Obec vznikla spojením častí siedmich dedín v roku 1895. Ale už na prelome 17. a 18. storočia sa začala formovať osada Vízoka - Makov, prvýkrát datovaná v roku 1720. Celé územie obce má vrchovinný až hornatý charakter, s najvyšším bodom Veľký Javorník 1 070 m n. m. celé územie obce je začlenené do CHKO Kysuce. Obec Makov sa skladá z piatich územných častí: Ústredie, Potok, Čierne, Kopanice, Trojačka a z rozptýlených osád.

1.1 Charakteristika obce Makov

Obec Makov leží na styku severozápadnej časti Javorníkov so Vsetínskymi vrchmi a Turzovskou vrchovinou v pramennej oblasti Kysuce. Svojou polohou a administratívnym začlenením spadá do Žilinského kraja, okresu Čadca. Na západe hraničí s Českou republikou na juhu a východe s okresom Považská Bystrica a Žilina. Podľa geomorfologického členenia patrí územie do podsústavy Karpát, provincie Vonkajšie Západné Karpaty. Nachádzajú sa tu dva horské celky Javorníky a Kysucké Beskydy, oddelené riekou Kysuca, ktorá tu v Javorníkoch pramení. Najvyšší bod obce je Veľký Javorník 1 071 m n. m., ktorý je zároveň najvyšším vrchom pohoria Javorníky. Nadmorská výška stredu obce je 583 m n. m.

Kataster obce má rozlohu cca 46 052 156 m² a skladá sa z piatich hlavných územných častí: Ústredie, Potok, Čierne, Kopanice a Trojačka a z ďalších rozptýlených horských osád.

Obec vznikla spojením častí siedmich dedín v roku 1895. Ale už na prelome 17. a 18. storočia sa začala formovať osada Vízoka - Makov, prvýkrát datovaná v roku 1720.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Tabuľka 1: Základná charakteristika obce Makov v roku 2021

Makov	Makov	Prvá písomná zmienka o obci (rok)	1 895
Kód obce	509299	Nad. výška v m n. m.	583
Názov okresu	Čadca	Celková výmera územia obce [m²]	46 052 156
Názov kraja	Žilinský	Počet obyv. obce	1 700
Štatút obce	obec	Hustota obyv. na km²	37,02
PSC obce	023 56		

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

1.2 Demografický vývoj obce Makov

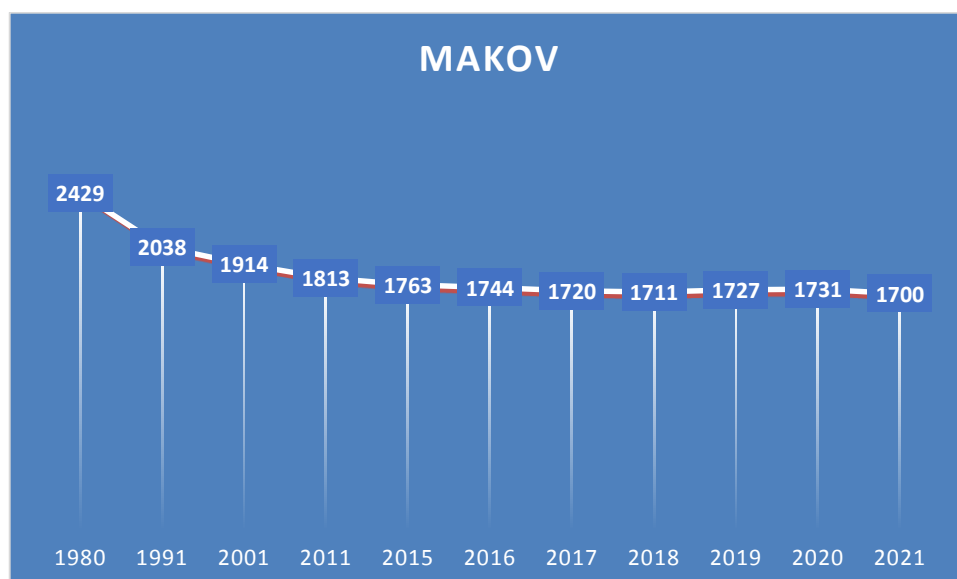
Demografický vývoj významne ovplyvňuje fungovanie celej spoločnosti, preto sa štúdiu demografických procesov venuje veľká pozornosť. Kvalifikované rozhodovanie v oblasti ekonomiky, sociálnych vecí, zamestnanosti, školstva, zdravotníctva, bytovej výstavby sa nemôže zaobiť bez kvalifikovaných, vhodne štruktúrovaných, variantných a pohotových demografických informácií.

Význam demografických informácií zvyšuje súčasná spoločenská situácia, keď súčasťou spoločenských zmien sú aj zásadné zmeny v reprodukčnom správaní obyvateľstva. Dôsledkom týchto zmien sú zmeny v prírastkoch a štruktúre obyvateľstva, mení sa aj štruktúra rodín a domácností.

Úroveň sociálneho rozvoja charakterizuje viacero ukazovateľov, medzi ktoré patrí aj demografická situácia a zloženie obyvateľstva. Štruktúra a počet obyvateľov každej obce predstavuje jeden z najdôležitejších aspektov rozvoja obce. Od počtu obyvateľstva závisí napr. výška podielových daní a taktiež spotreba po tovaroch a službách, čo ovplyvňuje podnikateľské prostredie v každej obci.

Obrázok 1: Demografický vývoj obce Makov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Obec Makov sa svojou rozlohou a počtom obyvateľov radí medzi menšie stredné obce. Na jej území v roku 2021 žilo 1 700 obyvateľov, z nich je 841 žien a 859 mužov, čo predstavuje oproti roku 2011 pokles o 113 obyvateľov. Aktuálna hustota obyvateľstva v roku 2021 má mierne klesajúci charakter a dosiahla hodnotu 37,02 obyvateľov/km² oproti roku 2011, kedy hustota obyvateľstva dosiahla úroveň 39,43 obyvateľov/km². Priemerný vek obyvateľov obce Makov dosiahol v roku 2001 hodnotu 37,34, v roku 2011 dosiahol hodnotu na úrovni 40,51 a v roku 2021 hodnotu 42,44. Tak ako v celej spoločnosti Slovenska aj tu sa prejavuje starnutie populácie.

Na základe údajov zo Štatistického úradu Slovenskej republiky môžeme konštatovať, že vývoj počtu obyvateľov obce Makov má stabilný vývoj.

Štruktúra obyvateľstva je jedným z najvýznamnejších demografických ukazovateľov, ktorý poukazuje na zloženie obyvateľstva podľa jednotlivých výberových kritérií. Štruktúra obyvateľstva podľa vekových kategórií znamená rozdelenie štatistického súboru obyvateľstva v závislosti od veku na základe troch hlavných kritérií a to na vekové skupiny podľa produktivity, základné vekové skupiny podľa reprodukčivosti a hlavné vekové skupiny.

Rozdelenie občanov v obci podľa ich produktivity veku nie je priaznivý, pretože obec Makov mala v roku 2021 vo svojej evidencii nižší počet detí do 14 rokov (12,64 %, t. j. 215) v predproduktívnom veku ako seniorov nad 65 rokov (19,05 %, t. j. 324) v poproduktívnom veku. Obyvatelia v produktívnom veku boli v roku 2021 zastúpení v obci v počte 68,31 %, t.j. 1161 obyvateľov. Trend je v tomto smere dlhodobo nepriaznivý. V Slovenskej republike bolo

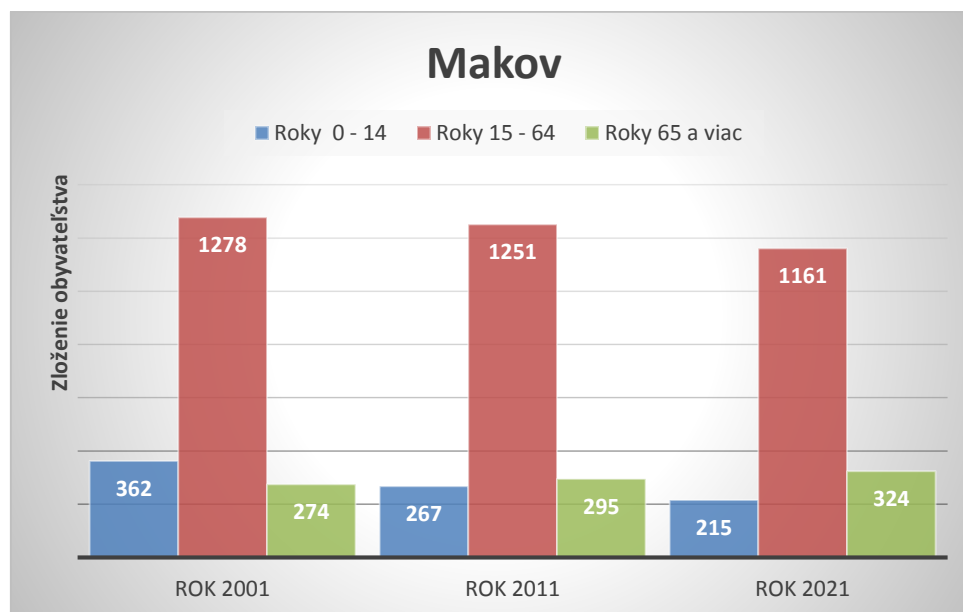
PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

v roku 2021 zastúpených 66,55 % obyvateľov v produktívnom veku, 16,06 % v predproduktívnom veku a 17,39 % v poproduktívnom veku.

Obyvateľov v predproduktívnom veku v obci Makov v roku 2011 bolo 14,72 %, zatiaľ čo v roku 2021 ich bolo len 12,64 %. Obyvateľov v produktívnom veku v roku 2011 bolo 69,00%, zatiaľ čo v roku 2021 ich bolo 66,55 %. Kým v roku 2011 predstavoval počet obyvateľov v obci Makov v poproduktívnom veku 16,27 %, v roku 2021 to bolo 19,05 %.

Rozdiel obyvateľov obce produktívneho veku v roku 2011 a 2021 bol 90 v neprospech roku 2021. V rozmedzí týchto rokov badáme neustály pokles obyvateľov obce Makov v produktívnom veku. Kým v roku 2011 dosiahol index starnutia v obci hodnotu 110,49 % v roku 2021 klesol na hodnotu 146,15 %. Je to rýchlejšie starnutie ako priemer v rámci Slovenska. Index starnutia Slovenskej republiky v roku 2021 bol 108,27%.

Obrázok 2: Zloženie obyvateľstva podľa vekových skupín obce Makov

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Analytické aj grafické prevedenie údajov o zložení obyvateľstva podľa vekových skupín poukazuje na celoslovenský trend, ktorý je daný nižším počtom detí a zároveň vyšším počtom obyvateľov v predproduktívnom veku v pomere k seniorom zaradeným do poproduktívneho veku, čo je predpokladom aj pre stabilnejší hospodársky vývoj v obci Makov.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.2.2 Prognóza demografického vývoja Slovenska

Neurčitosť vyplývajúca z individuálnych reprodukčných rozhodnutí obyvateľstva ako aj meniace sa a ťažko odhadnuteľné vonkajšie podmienky, vnášajú do procesu demografického prognózovania silný prvok neurčitosti. Preto aktuálnosť prognóz treba starostlivo sledovať a vyhodnocovať.

Napriek spomínanej neurčitosti vo vývoji reprodukčného správania obyvateľstva má populačný vývoj aj značnú zotrvačnosť, ktorá vyplýva hlavne zo stability vekovej štruktúry obyvateľstva. Preto je možné niektoré základné rysy populačného vývoja prognózovať s vysokou pravdepodobnosťou. Aj keby nastal vývoj, ktorý prognóza nepredpokladá, s istotou nespôsobí zvrátenie niektorých základných trendov budúceho populačného vývoja mimo rámcov vymedzených vysokým a nízkym prognostickým scenárom.

Možno jednoznačne skonštatovať, že obdobie najbližších 60 rokov bude charakteristické zmenou trendu vo vývoji počtu obyvateľov a kontinuálnym pokračovaním populačného starnutia. V roku 2060 bude obyvateľstvo Slovenska menej početné, staršie a pravdepodobne aj etnicky pestrejšie. Úbytok počtu obyvateľov na Slovensku začne s veľkou pravdepodobnosťou najneskôr v roku 2030 a s veľmi veľkou pravdepodobnosťou, ktorá hraničí s istotou, sa zachová sa až do konca prognózovaného obdobia, preto by sa počet obyvateľov mal v roku 2060 pohybovať okolo hranice 5,5 milióna osôb.

Naopak, čo sa týka starnutia obyvateľstva na Slovensku, prognózy sú veľmi stabilné a budúci vývoj môžeme v tomto smere odhadovať s veľmi vysokou pravdepodobnosťou. Starnutie obyvateľstva bude počas celého prognózovaného obdobia nezvratné a hlavne v období 2020 až 2040 veľmi intenzívne. Slovensko sa stane spolu s Poľskom najstaršou krajinou EÚ a zaradí sa medzi najstaršie krajiny na svete. Stagnácia počtu obyvateľov resp. mierny úbytok počtu obyvateľov neznamena v horizonte niekoľkých desaťročí pre spoločnosť prakticky žiaden problém. Veľmi intenzívne starnutie obyvateľstva však bude mať závažné dopady pre vývoj celej spoločnosti.

Rozdielny vývoj počtu obyvateľov a najmä ich štruktúry predstavujú jeden z kľúčových faktorov budúceho sociálno-ekonomického vývoja ŽSK a jeho okresov. Existujúce rozdiely v populačnom vývoji a s nimi súvisiace rozdiely v počte a najmä štruktúre regionálnych populácií sú nielen dôsledkom, ale aj jedným z hlavných faktorov pre formovanie disparít v sociálno-ekonomickom vývoji.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.2.3 Prognóza vývoja počtu obyvateľov obce Makov

Ako vstupné informácie pre posúdenie ďalšieho vývoja obyvateľstva obce Makov boli použité informácie a výstupy z publikácie „Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035“ spracovanej v októbri 2013 Infostatom a údajov Štatistického úradu SR za rok 2021. Prognóza a dáta sú spracované na úrovni okresu, preto budeme ako smerujúce údaje pre obec Makov používať údaje za okres Čadca a zároveň zohľadňovať aj špecifiká demografického vývoja obce.

Pôrodnosť

Reprodukčné správanie na Slovensku prechádza v posledných dvoch desaťročiach hlbokými, nezvratnými a historicky ojedinelými zmenami. Z pohľadu procesu plodnosti sme svedkami poklesu celkovej intenzity plodnosti pri súbežnom posune rodenia detí do vyššieho veku. Zároveň je preukázané dlhodobé pretrvávajúce pomerne značných regionálnych rozdielov v intenzite a časovaní plodnosti.

Pôrodnosť v okrese Čadca má za ostatných 20 rokov pozvoľný klesajúci charakter. Pôrodnosť v okrese Žilina sa oproti začiatku storočia (2001) okolo roku 2011 zvýšila, ale od tohto roku už má ustálený klesajúci charakter.

Obec Makov je z hľadiska vývoja plodnosti zaradená do druhej skupiny - zhluk 3B (na základe zhlukovej analýzy)¹. Mestá a obce zaradené do zhluku 3B sa vyznačujú nízkou intenzitou plodnosti. Príčinu je potrebné hľadať jednak v neskoršom začiatku zmien reprodukčného správania a predovšetkým v zatiaľ len miernej rekuperácii, ktorá nedokázala plne nahradiť pokles plodnosti v mladšom veku. Podskupinu 3B tvorí v rámci Slovenska desať okresov. Nevytvárajú tak kompaktnú oblasť, ale ide skôr o menej početné zhluky v rôznych oblastiach Slovenska (s výnimkou západu). Na severovýchode sú to okresy Bardejov, Svidník, Stropkov, na severe stredného Slovenska Čadca, Bytča a Kysucké Nové Mesto a na strednom Slovensku Poprad, Brezno a južnejšie Banská Štiavnica a Krupina. Z pohľadu charakteru plodnosti je tretia skupina asi najviac podobná celoslovenskému priemeru. Váha plodnosti žien do 25 rokov sa podľa posledných údajov z roku 2011 pohybovala na úrovni 24 - 27 % (priemer SR 25 %) a plodnosť žien vo veku 30 a viac rokov tvorila 41 - 45 % (priemer SR 45 %) z celkovej hodnoty úhrnnej plodnosti. Priemerný vek pri prvom pôrode sa v roku 2011 pohyboval na úrovni približne 27 - 27,5 roka. V nasledujúcom období (do roku 2035) sa predpokladá vo

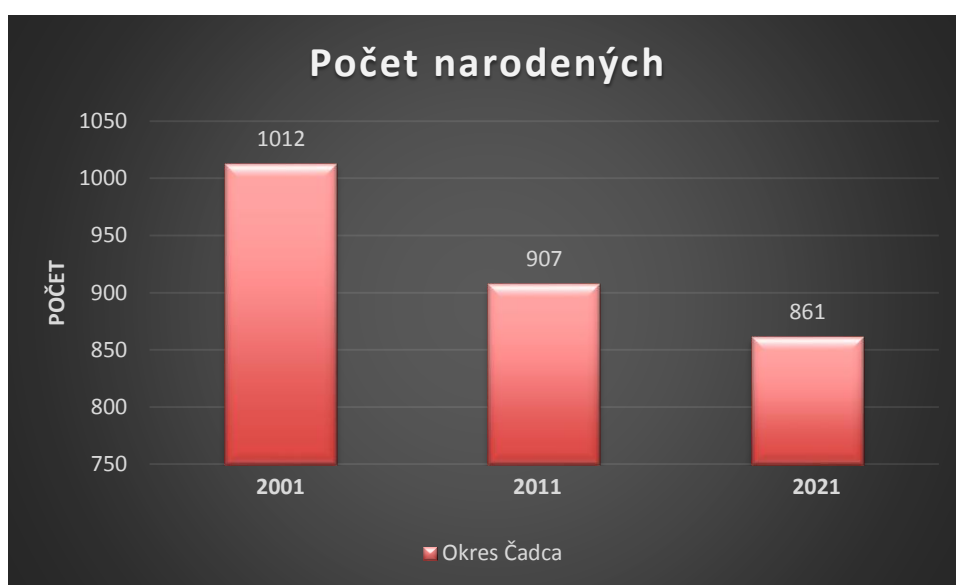
¹ Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035 spracovanej v októbri 2013 - Infostat, str. 21-26.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

všetkých skupinách okresov postupné ďalšie starnutie vekového profilu mier plodnosti vzhľadom na prehlbujúce sa doháňanie odložených pôrodov a rast intenzity plodnosti.

Generálnou líniou preto vo všetkých skupinách okresov je postupné ďalšie starnutie vekového profilu mier plodnosti vzhľadom na prehlbujúce sa doháňanie odložených pôrodov a rast intenzity plodnosti. Vývoj plodnosti a prirodzený prírastok obcí je ovplyvnení trendom vývoja plodnosti na úrovni okresu, kde predpokladáme v ďalšom období zvýšené zastúpenie plodnosti žien vo veku nad 30 rokov v okrese Čadca, môžeme teda predpokladať, že rovnaký trend bude možné pozorovať aj v obci.

Obrázok 3: Počet narodených detí v okrese Čadca

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Úmrtnosť

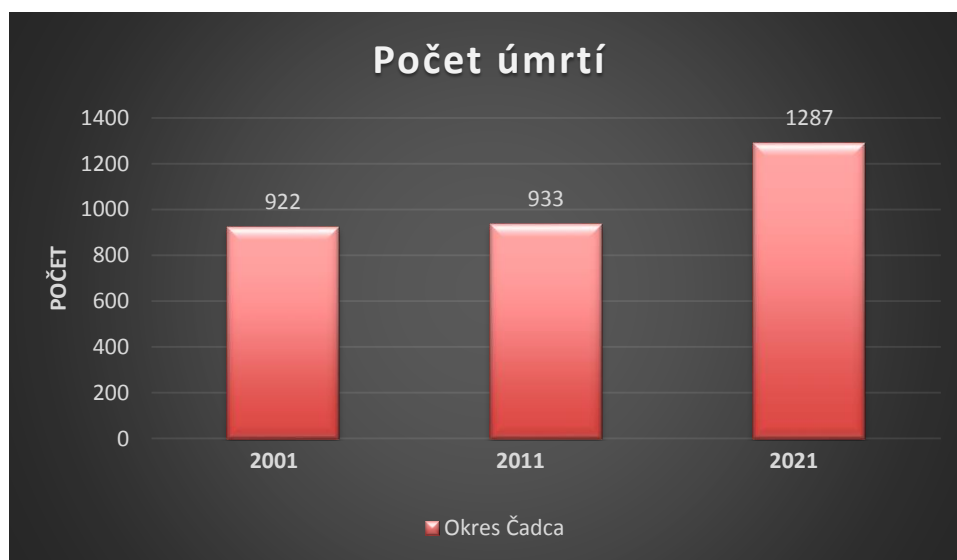
Hlavným znakom posledných dvoch desaťročí sa stalo kontinuálne predlžovanie dĺžky potenciálneho života, čo sa odzrkadlilo aj na regionálnej úrovni. Pri tvorbe zhlukov okresov z pohľadu procesu úmrtnosti sú zohľadnené nielen ukazovatele intenzity, ale aj charakteru samotného procesu (stredná dĺžka života pri narodení, v presnom veku 65 rokov, kvocient dojčenskej úmrtnosti, pravdepodobnosť prežitia medzi presným vekom 1 a 50, presným vekom 50 a 65 a presným vekom 65 a 85). Najlepšie úmrtnostné pomery nachádzame zhlukoch 1 a 2. a naopak najhoršie úmrtnostné charakteristiky (zhluk 4) majú dlhodobé okresy v takmer súvislom páse juhu Slovenska a u mužov aj na severe stredného Slovenska - okresy Bytča, Čadca, Námetovo a Kysucké Nové Mesto.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Obec Makov je z pohľadu intenzity a charakteru úmrtnosti zaradený do štvrtej skupiny.² Ide o súbor regiónov, ktoré sa vyznačujú dlhodobou najhoršími úmrtnostnými charakteristikami. Stredná dĺžka života pri narodení sa medzi rokmi 1992 a 2012 zvýšila o 5,4 roku z pôvodných 67,2 roku na 72,6 roka. V presnom veku 65 rokov podľa posledných údajov majú muži šancu ešte prežiť 14,7 roku, čo je približne o 2,5 roka viac ako na začiatku 90. rokov. Dojčenská úmrtnosť klesla z takmer 15 ‰ na približne 5 ‰. Aj v tomto zhluku platí, že najväčšie zaostávanie z pohľadu hodnôt pravdepodobností prežitia nachádzame až vo vyššom veku (medzi presnými vekmi 50 a 65, resp. 65 a 85 rokov).

U žien je situácia do značnej miery podobná. Stredná dĺžka života pri narodení sa vo štvrtom zhluku okresov medzi rokmi 1992 a 2012 zvýšila len o približne 3,5 roka a podľa posledných údajov dosahuje len niečo viac ako 79 rokov. Práve v tomto zhluku okresov nachádzame jednu z najvyšších dynamík zvyšovania úmrtnosti. Výrazne podpriemerná je aj úmrtnosť vo vyššom veku. V presnom veku 65 rokov dosiahla v roku 2012 stredná dĺžka života hodnotu približne 17,7 roku, čo je takmer o 2 roky menej ako ukazuje celoslovenský priemer.³ Z uvedeného vyplýva, že prognóza vývoja úmrtnosti má charakter zvyšovania veku a jednu z najvyšších dynamík zvyšovania úmrtnosti.

Obrázok 4: Počet úmrtí v okrese Čadca

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Migrácia

²Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035 spracovanej v októbri 2013 - Infostat, str. 50.

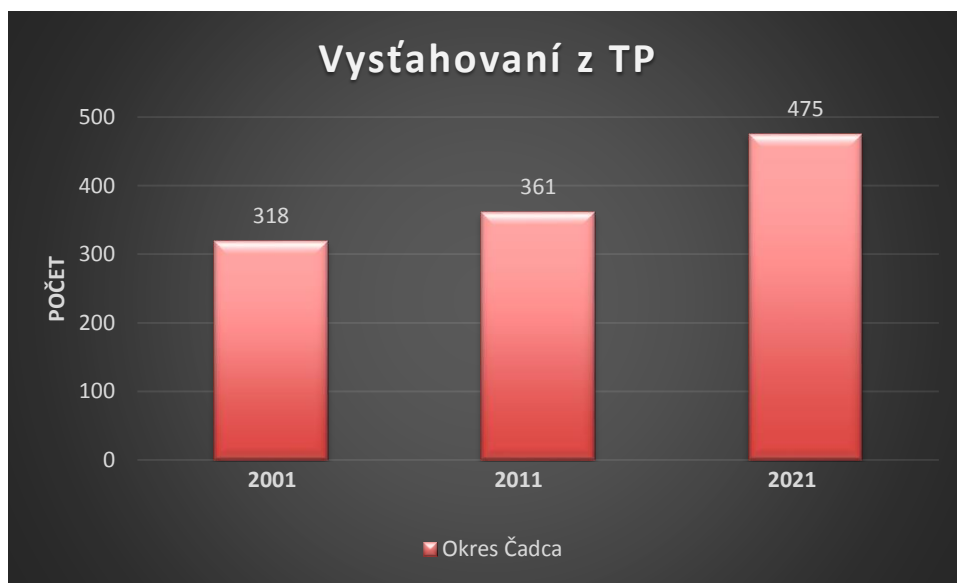
³Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch SR do roku 2035 spracovanej v októbri 2013 - Infostat, str. 65.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Význam migrácie na regionálny populačný vývoj na Slovensku sa vo všeobecnosti zvyšuje. Prispieva k tomu pokles váhy prirodzeného pohybu a s ním súvisiacich prirodzených prírastkov. Z pohľadu vývojových trendov vnútornej migrácie sa ukazuje, že migračne ziskové okresy sa čoraz viac koncentrujú do západných regiónov Slovenska.

Na základe analýzy a prognózy migrácie vykonanej Infostatom môžeme predpokladať trend vývoja migrácie obce Makov definovaný podľa tzv. „migračného typu 7.“, ktorý tvoria okresy severného Slovenska (Čadca, Námestovo, KNM, Dolný Kubín, Žilina, Liptovský Mikuláš, Ružomberok, Martin). V súčasnosti dosahujú mierne migračné straty, pričom je predpoklad zmiernenia týchto strát, resp. mierneho migračného zisku. Predpokladá sa, že počas celého prognózovaného obdobia bude v obci naďalej pretrvávať pohyb obyvateľstva smerom aj von, čo sa v konečnom dôsledku prejaví miernymi migračnými stratami.

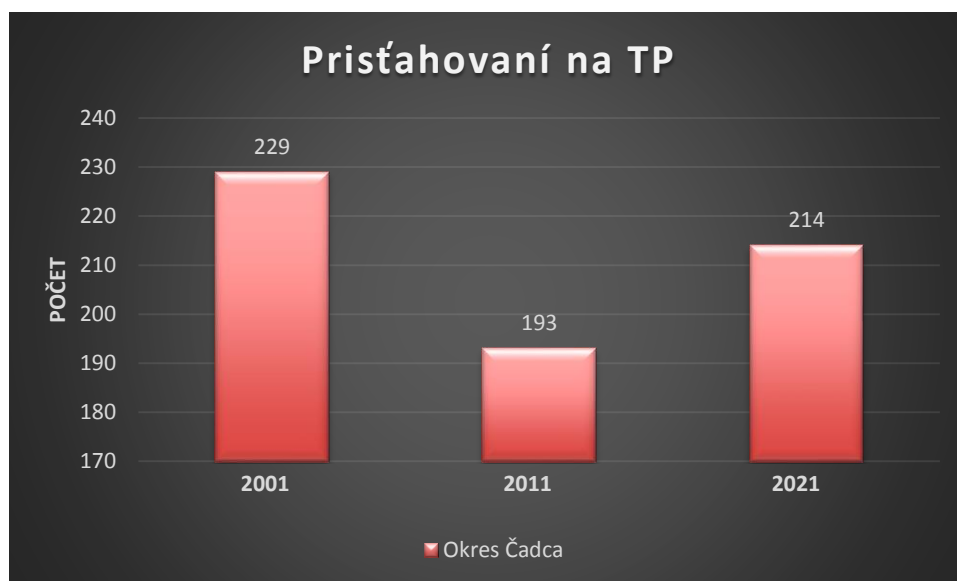
Obrázok 5: Počet vystáňovaných osôb z trvalého pobytu v okrese Čadca

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Obrázok 6: Počet prístáňovaných osôb na trvalý pobyt v okrese Čadca

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Obec Makov a jej ekonomická budúcnosť závisí aj od schopnosti a vytvárania možností pre tvorbu nových pracovných miest či samo zamestnávania v rôznych oblastiach ekonomiky. Migrácia za prácou mimo obce a regiónu, do blízkeho okolia a jej rozsah ovplyvňuje charakter osídlenia. Migrácia za prácou mimo obce (hlavne trvalá) zhoršuje celkový úbytok obyvateľstva v danej obci.

Zhodnotenie

Zmena vo vekovej štruktúre obyv. predstavuje významný faktor, ktorý bude zásadným spôsobom ovplyvňovať rozvojový potenciál obce. Hlavné demografické trendy prejavujúce sa na celoštátnej úrovni, sú viditeľné aj na regionálnej úrovni. Prírastky obyvateľstva sa znižujú a obyvateľstvo starne - to je v kraji pribudnú okresy s prirodzeným aj celkovým úbytkom obyvateľstva a zvýši sa priemerný vek obyvateľstva. Vývoj počtu a prírastku obyvateľstva nebude rovnomerný. Väčšina okresov ŽSK, okrem okresov Bytča, Námestovo a Trstená bude mať do roku 2035 prirodzený aj celkový úbytok obyvateľstva.

Vývoj vekovej štruktúry obyvateľstva ŽSK bude rovnomernejší. Zostarnú všetky okresy bez výnimky, aj keď intenzita populačného starnutia bude v jednotlivých okresoch rôzna - najmladším okresom bude okres Námestovo, najstarším okres Trstená. Nepriaznivý trend je možné sledovať u vekovej štruktúry obyvateľstva, kde výrazne narastá počet obyvateľov vo veku nad 65 rokov, zatiaľ čo počet obyvateľov v produktívnom veku klesá. Obec Makov poklesom obyvateľov v poproduktívnom veku kopíruje celoslovenský vývoj. Vývoj počtu obyvateľov v produktívnom veku (15 - 64) má v okresoch Čadca a Žilina dlhodobý pozvoľne klesajúci charakter.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Naproti tomu vývoj počtu detí vo veku do 14 rokov v rokoch 2010 klesal, ale od roku 2017 zaznamenal mierne pozitívny trend, čo odzrkadľuje stúpajúcu kvalitu života. Uvedené súvisí s ďalším ukazovateľom sledujúcim demografické trendy, a to priemerný vek obyvateľov. Ten majú tieto dva okresy, tak ako na celom Slovensku stúpajúci charakter.

V obci Makov v priebehu rokov 2015 - 2035 predpokladáme postupné znižovanie počtu obyvateľov zapríčinené stále zvyšujúcou sa hodnotou prirodzeného úbytku obyvateľov. Tento trend by mal pretrvať až do roku 2035 s tým, že od roku 2020 sa predpokladá úbytok počtu obyvateľov a celkový prirodzený úbytok obyvateľov. Maximálne hodnoty celkového úbytku obyvateľstva sa počas prognózovaného obdobia výraznejšie nezmenia, budú sa pohybovať od 4 do 7 osôb na 1000 obyvateľov.

Uvedeným vývojovým trendom a predpokladanému úbytku počtu obyvateľov (predpoklad úbytku v celom sledovanom období), ktoré má znaky starnutia na úrovni okresu aplikovateľného aj na úroveň obce je potrebné prispôbiť aj prístup obce Makov k jej občanom a zabezpečiť pre nich také životné podmienky, ktoré budú zohľadňovať ich potreby a požiadavky. Preto by mala obec na základe prognózy pristúpiť k opatreniam, ktoré budú eliminovať prípadné negatívne javy spôsobené znižovaním počtu obyvateľov a jeho starnutím.

1.2.4 Národnostná a náboženská štruktúra obce Makov

Z porovnania obyvateľov obce Makov podľa príslušnosti k národnostným skupinám v roku 2021 vyplýva, že najväčší počet obyvateľov je hlásiacich sa k slovenskej národnosti. Významná časť obyvateľov (viac ako 15%) sa hlási k národnosti českej. Ďalej je tu zastúpenie obyvateľov s národnosťou gréckou, ruskou, maďarskou a inou.

Náboženským vyznaním rozumieme účasť obyvateľov na náboženskom živote niektorej cirkvi alebo vzťah k nej. V obci Makov z hľadiska náboženského vierovyznania absolútne prevláda rímskokatolícke náboženstvo s minimálnym zastúpením ostatných náboženstiev a nadpriemerne veľkým podielom obyvateľov bez vyznania, až 12 %. K Rímskokatolíckej cirkvi sa hlási 83,39 % obyvateľov obce, čo je pokles oproti roku 2011, kedy RKC bola zastúpená 89,20 %. Z menších cirkví sú v obci najviac zastúpené: Gréckokatolícka cirkev, Evanjelická cirkev augsburského vyznania a Pravoslávna cirkev.

Tabuľka 2: Obyvatelia obce podľa vierovyznania v roku 2021

Obec		Náboženské vyznanie	
Makov			

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Rímskokatolícka cirkev	1 426
Gréckokatolícka cirkev	14
Pravoslávna cirkev	7
Evanjelická cirkev augsb. vyznania	7
Reformovaná kresťanská cirkev	3
Cirkev československá husitská	0
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	7
Evanjelická cirkev meto-distická	

Kresťanské zbory	5
Židovská obec na Slovensku	0
Budhizmus	1
Islam	0
pohanstvo a prírodné duchovno	0
Ostatné nepresne určené kresťanské cirkvi	1
Iné	1
Nezistené	20

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky - SODB 2021

1.3 Inovácie, podnikateľské prostredie, vzdelávanie, samospráva

1.3.1 Ekonomika a jej vývoj v obci Makov

Ekonomickú oblasť obce Makov determinuje nastavenie rozpočtu obce, rozsah vlastných príjmov, ale aj ich schopnosť čerpať prostriedky z iných zdrojov, či už štátnych alebo európskych. Zahŕňa ekonomickú aktivitu obyvateľstva v produktívnom veku i podnikateľskú činnosť právnických a fyzických osôb na území obce. Ekonomiku obce Makov a jej stav ovplyvňuje úroveň riadenia samosprávnych orgánov, ktoré podporujú podnikanie a zamestnanosť, cestovný ruch a celkový hospodársky rast, i aktuálny model regionálnej politiky VÚC. Ekonomická sila obyvateľov je daná prístupnosťou k zamestnaniu a priemernou výškou miezd v regióne.

Tabuľka 3: Najvýznamnejšie podniky v okrese Čadca podľa počtu zamestnancov 2021

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Názov	Počet zamestnancov	Činnosť
COOP Jednota Čadca, spotrebné družstvo	1000 - 1999	Maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom
Kysucká nemocnica s poliklinikou Čadca	500 - 999	Činnosti nemocníc
Hanes Global Supply Chain Slovakia a.s.	500 – 999	Výroba pletených a háčkových pančúch
TI-Hanil Slovakia, s.r.o.	250 - 499	Výroba ostatných dielov a príslušenstva pre motorové vozidlá
Kysucké pekárne, a.s.	200 - 249	Výroba chleba, výroba čerstvého pečiva a koláčov
eliastech s.r.o.	200 - 249	Subdodávateľ plastových dielov používaných pre časti interiérov ako aj exteriérov automobilov
JJ ELEKTRONIC, s.r.o.	150 - 199	Výroba montovaných elektronických dosiek

Tabuľka 4: Najvýznamnejšie podniky v okrese Bytča podľa počtu zamestnancov 2021

Názov	Počet zamestnancov	Činnosť
KINEX BEARINGS, a.s.	1000 - 1999	Výroba ložísk a ozubených kolies a prevodoviek
PRODCEN, s.r.o.	500 - 999	Výroba ostatných dielov a príslušenstva do motorových vozidiel
AR SHELVING, s.r.o.	250 - 499	Výroba kovových konštrukcií
ITW Slovakia s.r.o.	250 - 499	Výroba ostatných dielov a príslušenstva do motorových vozidiel
PHA Slovakia s.r.o.	150 - 199	Výroba ostatných dielov a príslušenstva do motorových vozidiel
Leader Gasket Technologies s. r. o.	100 - 150	Výroba ostatných dielov a príslušenstva do motorových vozidiel

Zdroj: finsat.sk

Okrem horeuvedených zamestnávateľov v okrese Čadca obyvatelia obce Makov dochádzajú do zamestnania najmä do žilinských firiem KIA Slovakia a Mobis Slovakia. Obyvatelia Makova sú úzko prepojení aj s hornopovažskou dolinou a preto je prirodzené, že dochádzajú za prácou viac do podnikov v Bytči ako do Turzovky a Čadce. Podstatná časť

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

obyvateľov cestuje za prácou do Českej republiky, najmä do Rožnova pod Radhoštěm, Zubří a Karolíny, kde nachádza lepšie pracovné aj platové podmienky.

1.3.2 Miera nezamestnanosti a štruktúra EAO okresu Čadca a obce Makov

V okrese Čadca v roku 2011 bola miera evidovanej nezamestnanosti 12,36 %. V tom roku bola miera evidovanej nezamestnanosti v Žilinskom kraji 11,91 % a na Slovensku 13,59 %. V okrese Čadca v roku 2021 bola však miera evidovanej nezamestnanosti už len 5,59 %. V danom roku bola miera evidovanej nezamestnanosti v Žilinskom kraji 5,32 % a na Slovensku 6,76 %. Miera evidovanej nezamestnanosti má v našom okrese klesajúci charakter, aj napriek čiastočnému zvýšeniu v roku 2020 (okres Čadca 6,95%), čo bolo dôsledkom pandémie Covid 19. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Čadca dosahuje zhruba úroveň priemernej miery nezamestnanosti Žilinského kraja, ale je výrazne nižšia ako priemerná miera evidovanej nezamestnanosti v celej Slovenskej republike.

Do konca roku 2028 predpokladáme len malý pokles % miery evidovanej nezamestnanosti, nakoľko zloženie evidovaných nezamestnaných vykazuje veľký podiel nezamestnateľných osôb. Absolútny počet nezamestnaných sa v obci zníži z dôvodu, že sa zníži počet osôb v produktívnom veku a narastie počet osôb v poproduktívnom veku, čím dôjde k poklesu celkového počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov v obci Makov.

Tabuľka 5: Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie v obci Makov v rokoch 2011 - 2021

Obec	Makov
Rok	
2011	97
2012	143
2013	102
2014	79
2015	76

2016	40
2017	27
2018	34
2019	30
2020	49
2021	33

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

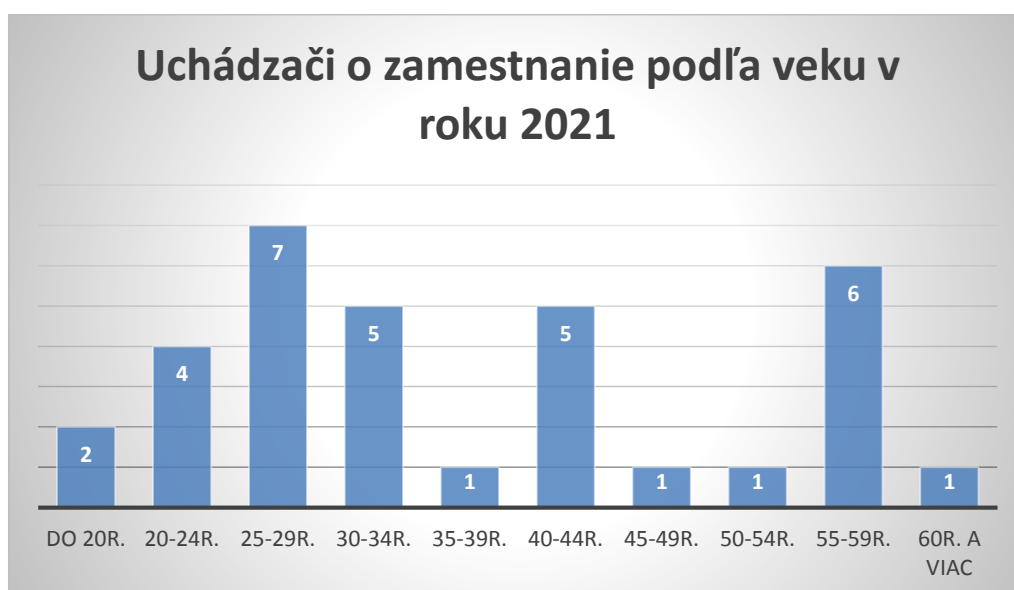
PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Obrázok 7: Počet uchádzačov o zamestnanie

Na základe údajov z ÚPSVaR a ŠÚ SR o počte nezamestnaných v obci Makov jednoznačne vidno vývoj počtu nezamestnaných. V poslednej dekáde bol najväčší počet nezamestnaných v roku 2012 ako dozvuk finančnej krízy z roku 2008. Od toho roku sa počet nezamestnaných znižoval až v roku 2019 dosiahol hranicu, pod ktorú by zníženie išlo iba o minimálnu hodnotu. Rok 2020 a 2021 vykazuje mierny nárast počtu nezamestnaných z dôvodu pandémie Covid-19. Obec kopíruje vývojové trendy nezamestnanosti SR.

Obrázok 8: Počet uchádzačov o zamestnanie v roku 2021 podľa vekových skupín

Zdroj: UPSVaR

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Počet uchádzačov o zamestnanie v roku 2021 zohľadňuje rozloženie počtu uchádzačov najmä v ohrozených skupinách, a to medzi absolventmi (20 až 29 rokov) a medzi staršími vekovými skupinami (50 až 59 rokov).

1.3.3 Trh práce a podmienky na podnikanie v obci Makov

Trh práce je miestom, kde sa stretáva dopyt po práci zo strany potenciálnych zamestnávateľov s ponukou práce, ktorú predstavujú jednotlivci uchádzači o zamestnanie, pričom predmetom kúpy a predaja nie sú jednotlivé osoby, ale ich pracovná sila.

Podnikateľským prostredím môžeme označiť všetko, čo obklopuje a ovplyvňuje podnikateľské subjekty. Je to prostredie, ktoré je prepojené s prostredím konkurenčným. Podnikateľské prostredie je ovplyvnené hospodárskymi, politickými, inštitucionálnymi, právnymi, technologickými, sociálnymi a etickými podmienkami, v ktorých sa uskutočňuje podnikateľský proces, čiže proces formovania podnikateľských subjektov a vykonávanie ich podnikateľskej činnosti.

Ekonomika regiónu Kysuce je sústredená najmä v mestách a ich okolí v línii rozvojových osí. Z hľadiska počtu podnikov na tisíc obyvateľov nedosahuje región Kysúc priemer Žilinského samosprávneho kraja, viac sa k nemu približuje okres Čadca. Nadpriemerný počet podnikov na tisíc obyvateľov voči Žilinskému samosprávnemu kraju je v stavebníctve. Situovanie regiónu na rozvojovej osi prvej úrovne tiež dáva dobré predpoklady rozvoju obchodu, dopravy a skladovania. Dobrú tradíciu má tiež strojársky priemysel. Najväčší zamestnávatelia majú naviazanú svoju výrobu najmä na subdodávky pre automobilový priemysel. Počty podnikov v odvetví odborné, vedecké a technické činnosti nedosahujú priemer kraja. V regióne nemá sídlo žiadna vysoká škola, čo limituje potenciál pre rozvoj výskumu a inovácií. Veľkostne ide najmä o malé a stredné podnikateľské subjekty.

Na území obce pôsobia viaceré podnikateľské subjekty, v ktorých zamestnanie našli aj jeho obyvatelia. Obyvatelia obce Makov pôsobia najmä v odvetviach stavebníctva, strojárstva, drevospracujúceho priemyslu, poľnohospodárskej výroby a tranzitnej prepravy, gastronomické služby, obchod. Podnikateľské prostredie je teda tvorené veľmi rôznorodo, prevažne malými a strednými podnikmi, v rámci možností, ktoré ponúka daný mikroregión. Ekonomická situácia v obce sa zlepšuje, jej stav je odrazom oživenia daného mikroregiónu, nie však priamo ekonomiky obce.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Aj keď miestne podnikateľské subjekty v rámci daného územia zamestnávajú viacerých obyvateľov, ich stav vôbec nepostačuje na absorbovanie miestnej ponuky pracovných síl. Väčšina ekonomicky aktívneho obyvateľstva z obce odchádza za prácou do okolitých obcí či miest Žilina, Bytča, Rožnov pod Radhoštem.

V okrese Čadca bola v roku 2010 priemerná nominálna mzda zamestnanca 611 EUR. V roku 2020 to bolo 1042 EUR. Čo bolo oproti priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v roku 2020 v ŽSK (1229 EUR) aj v SR (1324 EUR) menej.

Obrázok 9: Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v okrese Čadca

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Voči priemeru ŽSK má okres Čadca percentuálne viac podnikov najmä v odvetviach stavebníctvo a veľkoobchod a maloobchod a mierne vyšší podiel tiež v priemyselnej výrobe, kým podiel odvetví pôdohospodárstva a odborných, vedeckých a technických činností je v okrese naopak percentuálne nižší, než je priemer kraja.

Tabuľka 6: Štruktúra zamestnancov podľa zamestnania v roku 2019

Okres	Celkem	Zákonnodarcovia, riadiaci pracovníci	Špecialisti	Technici a odborní pracovníci	Administratívni pracovníci
Čadca	18 333	542	542	1 997	991
Žilinský kraj	210 061	10 955	10 955	24 831	13 597

Okres	Pracovníci v službách a obchode	Kvalifikovaní pracovníci v poľnohospodárstve, lesníctve a rybárstve	Kvalifikovaní pracovníci a remeselníci	Operátori a montéri strojov a zariadení	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci
Čadca	2 758	31	1 231	1 931	1 933
Žilinský kraj	23 407	710	21 995	26 389	14 241

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.3.4 Školstvo na území obce

V obci Makov je zastúpené základné a materské školstvo v dostatočnej miere, ktoré je potrebné len mierne modifikovať. Materská škola je v zriaďovateľskej pôsobnosti obce.

V materskej škole bolo v roku 2021 zapísaných 56 detí. Počet detí v MŠ za roky 2020 a 2021 ostal rovnaký po avizovaní a účinnosti zákona o povinnej predškolskej dochádzke. Vývoj ich počtu odpovedá demografickému vývoju v obci. V škole pracuje rôzne školský kluby a alokované pracovisko CVČ. V obci pôsobí ako alokované pracovisko Súkromná základná umelecká škola Svrčinovec, ktorá vzdeláva deti aj z okolia.

Stredné školstvo nie je priamo na území obce zastúpené. Študenti dochádzajú na stredné školy a gymnázií najviac do Čadca, Bytče, Turzovky a menej do Kysuckého Nového Mesta a Žiliny. Malá časť stredoškolákov dochádza do školy do iného mesta na Slovensku a malá časť do miest v českom prihraničí.

Súčasná budova základnej školy je postavená v centre obce pri miestnej komunikácii v rozľahlom školskom areáli s množstvom zelene. Jej učebne, pracovne a ďalšie priestory sú umiestnené v dvoch samostatných budovách, a to budove školy a budove telocvične, ktorej súčasťou je príľahlé školské multifunkčné ihrisko, ktoré sa využíva aj v zimných mesiacoch ako ľadová plocha (v závislosti od poveternostných podmienok). Hlavná budova školy a telocvične sú kompletne zrekonštruované. V škole sú taktiež vytvorené priestory pre ŠKD pre rozvoj mimoškolských aktivít.

Základná škola počas svojej existencie prešla mnohými zmenami. V roku 2002 prešlo celé školstvo pod samosprávu obce Makov a základná škola vytvorila od 1. júla 2002 samostatný právny subjekt. V záujme konsolidácie verejných financií od 1. septembra 2014 v obci Makov došlo k zlúčeniu dvoch samostatných právnych subjektov MŠ a ZŠ do jedného a vytvorenie subjektu Základnej školy s materskou školou Makov.

Základná škola v Makove je plnoorganizovaná a v školskom roku 2021/2022 ju navštevuje 153 žiakov. Vnútorne sa člení na I. a II. stupeň, pričom počet tried na I. stupni je 4 v každom ročníku po jednej triede. Na II. stupni 7 tried – po dve triedy v 8. a 9. ročníku. Do ŠVVP bolo zaradených 8 žiakov.

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA
ROKY 2022+**

ZŠ navštevuje predovšetkým deti z obce Makov. Po uzavretí ZŠ Horný Kelčov, od roku 2014. Vtedy sa zvýšili počet žiakov. Od vtedy má počet žiakov v ZŠ má klesajúci charakter. ŽS navštevujú aj žiaci z iných obcí, najmä z Vysokej nad Kysucou a tiež z obce Kolárovice.

Tabuľka 7: Školské zariadenia v obci Makov v roku 2021

Obec	Makov
Materské školy	1
Materské školy - deti	56
Základné školy (1. - 4. roč.)	0
Základné školy (1. - 4. roč.) žiaci	0

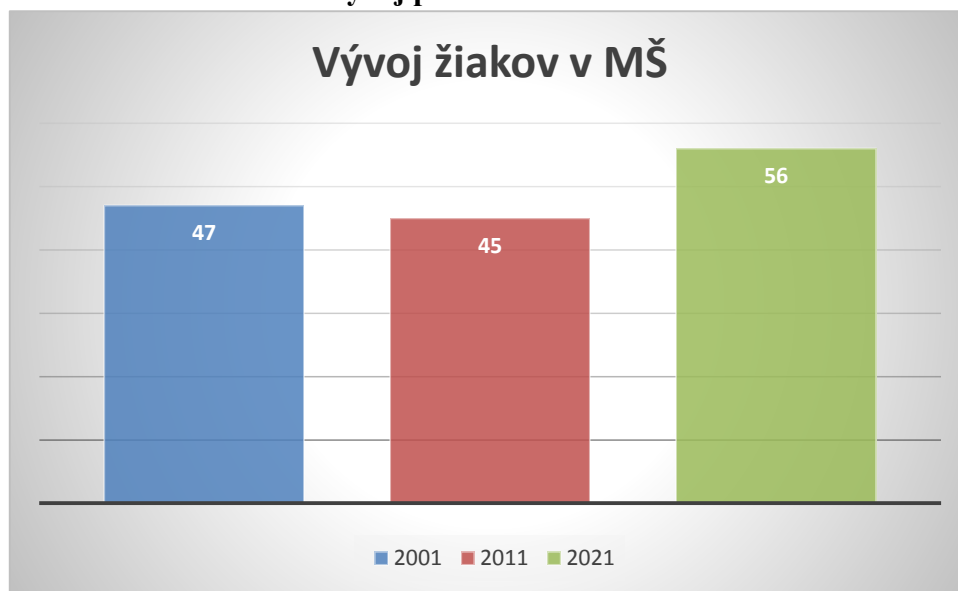
Základné školy (1. - 9. roč.)	1
Základné školy (1. - 9. roč.) žiaci	153
Základné umelecké školy - štátne	1 – elokované pracovisko ZUŠ Svrčinovec
Základné umelecké školy - žiaci	35

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Vývoj počtu žiakov v materskej škole kopíruje demografickú krivku obyvateľov. Počet žiakov v MŠ je ustálený. V šk. roku 2021/2022 navštevovalo MŠ 60 detí, zaradených do 3 samostatných tried. Zápisu do 1. ročníka sa zúčastnilo 14 detí.

Obrázok 10: Vývoj počtu žiakov MŠ v obci Makov

Obrázok 11: Vývoj počtu žiakov ZŠ v obci Makov

Vzdelanostná štruktúra obyvateľstva patrí medzi kultúrne znaky obyvateľstva. Vzdelanie je odrazom kultúrnej vyspelosti každej spoločnosti, odráža celkové ekonomické, hospodárske a

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

sociálne pomery krajiny. Vzdelanie dáva základy všetkého, čo ľudstvo objavilo, vymyslelo, vytvorilo, či objaví, vymyslí a vytvorí v budúcnosti.

Trend vývoja štruktúry obyvateľstva obce Makov podľa vzdelania na základe štatistických údajov zo sčítania obyvateľstva v roku 2021, v porovnaní s rokom 2001 a 2011, je charakteristický úbytkom počtu obyvateľov bez vzdelania (prirodzené vymieranie) a s dosiahnutým základným vzdelaním. Naopak, v roku 2021 bol v obci zrejмый nárust počtu obyvateľov s dosiahnutým učňovským vzdelaním bez maturity, úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou, stredným odborným vzdelaním bez maturity a vysokoškolským vzdelaním. Vývojový trend zvyšovania vzdelanostnej úrovne obyvateľstva je zrejмый a spôsobený aj zmenou jeho hospodárskej štruktúry. V porovnaní s priemerom Slovenskej republiky obce (Kysúc) hlboko zaostávajú v zastúpení vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva.

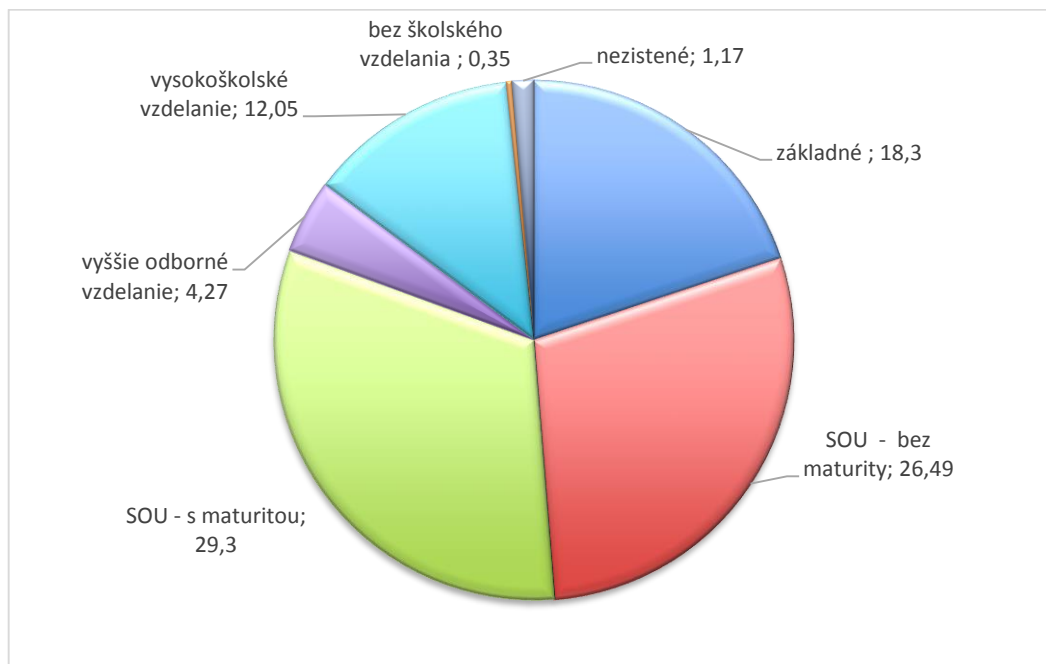
Tabuľka 8: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov obce Makov v roku 2021

Obec	Makov	
Vzdelanie	Celkový počet	%
základné	137	18,3
stredné odborné (učňovské) - bez maturity	453	26,49
úplné stredné odborné - s maturitou	502	29,36
vyššie odborné vzdelanie	73	4,27
vysokoškolské vzdelanie	206	12,05
bez školského vzdelania	6	0,35
nezistené	20	1,17

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky - SODB 2021

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Obrázok 12: Vzdelanostná štruktúra obyvateľov Makova v roku 2021

1.3.5 Samospráva obce Makov

Orgány obce tvorí starosta obce a obecné zastupiteľstvo. Predstaviteľom obce a najvyšším výkonným orgánom obce je starosta. Funkcia starostu je verejná funkcia a funkcia monokratická. Volia ho obyvatelia obce v priamych voľbách na štyri roky. Má samostatné a nezávislé postavenie, ktoré vyplýva zo zákona.

Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce zložený z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce na štyri roky. Počet poslancov na celé volebné obdobie určí pred voľbami obecné zastupiteľstvo podľa počtu obyvateľov obce. Obec Makov ma 9 poslancov.

V zmysle § 14 ods. 1 zákona č. 369/90 Zb. o obecnom zriadení môže obecné zastupiteľstvo zriadiť obecnú radu. Obecná rada je zložená z poslancov obecného zastupiteľstva, ktorých volí obecné zastupiteľstvo na celé funkčné obdobie. Obec nemá zriadenú obecnú radu.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.3.6 Prehľad kompetencií obecných úradov

Obce spravujú svoje teritórium na základe originálnych a prenesených kompetencií. Jedná sa o matriku, správu majetku, správu volieb, odpadové hospodárstvo, ochranu životného prostredia, sociálne záležitosti a ochranu detí, ochranu zdravia, školskú správu, bytovú politiku, starostlivosť o verejné priestranstvá, územné plánovanie, kultúru a šport. V súčasnosti obec časť svojej agendy prenáša do on line priestoru pre elektronické spracovanie.

1.3.7 Územné plánovanie obce Makov

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia obce. Určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno-historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi jeho trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie utvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností na jeho území s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenia jeho trvalo udržateľného rozvoja, pre šetrné využívanie prírodných zdrojov a pre zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt.

Cieľom územného plánovania je prostredníctvom sústavného a komplexného riešenia priestorového usporiadania územia a funkčného využitia územia obce vytvárať predpoklady jeho trvalo udržateľného rozvoja. Územným plánovaním sa vo verejnom záujme určuje hospodárne využitie zastavaného územia obce a chráni nezastavané územie. Orgány územného plánovania obce tak premietajú konkrétne zámery do územia a koordinujú ich verejné záujmy.

Výsledkom územného plánovania obce je územný plán. Územný plán je podmienkou získania finančnej podpory na rozvojové procesy a poskytuje isté záruky pre investičné činnosti. Z dôvodov požiadavky efektívneho využitia zdrojov býva možnosť získania dotácií a grantov podmienená existenciou územného plánu a hlavne obsahnutím daných zámerov v ňom.

Územný plán priťahuje súkromné investície a teda aj vo vzťahu k potenciálnym investorom je spracovaný územný plán signálom, že to samospráva so svojim rozvojom „myslí vážne“. Navyše, investičný vstup do územia s jasne stanovenými pravidlami, ktoré môže garantovať len územný plán, sa spája s omnoho menším rizikom.

Bez územného plánu je rozvoj každej samosprávy nekonceptný a zložitý. Rozvoj daného územia bez územného plánu prakticky nie je možný, a to nielen v rámci regiónov, ale

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

hlavne v mestách a vo väčších obciach, ktorým spracovanie územného plánu nariaďuje zákon. Nahrádzanie plánu územným rozhodovaním je administratívne náročné a už vôbec nemožno pri použití tohto postupu hovoriť o koncepcnom a efektívnom využívaní územia. Takto sa môže stať, že pozemky v atraktívnej lokalite obce sa zlým rozhodnutím využijú na nevhodné účely a stavby, ktoré budú hyzdiť prostredie alebo brániť jeho ďalšiemu rozvoju.

Obec Makov sa riadia schváleným územným plánom z roku 2006, ktorý je potrebné aktualizovať.

1.4 Životné prostredie

1.4.1 Geologické, geomorfologické a pedologické pomery obce Makov

Kataster obce Makov má rozlohu cca 46 052 156 m² a skladá sa zo štyroch hlavných územných častí Potok, Čierne, Kopanice a Trojačka a z ďalších rozptýlených horských osád.

Katastrálne územie Makova spadá do dvoch orografických celkov: Javorníkov a Turzovskej vrchoviny. Obidve pohoria sú vybudované treťohornými flyšovými horninami stredného až vrchného oecénu, tzv. zlínskymi vrstvami račianskej jednotky magurského flyšu. Tieto sú v podstate zložené z ílovcov a pieskovcov, ktoré sa striedajú v mocných súvrstviach v podobe predĺžených pásov. Sliezka jednotka má príkrovový charakter a je tvorená pieskovecami a ílovcami, pieskovce sú miestami hrubozrnné.

Prevažná časť obce je budovaná magurskou jednotkou, patriacou do vnútornej časti flyšového pásma. Zo štyroch nad sebou ležiacich čiastkových príkrovov sa na stavbe celých Kysúc podieľajú hlavne dva, predstavované jednotkami račianskou - tá zasahuje i na územie obce a bystrickou. Typickým znakom pre ňu sú mohutné pieskovcové polohy (vrstvy), ktoré sa výrazne odrazili aj na morfológii územia.

Geomorfologická tvárnosť územia obce Makov odzrkadľuje jednak petrografické zloženie jednotlivých štruktúr územia, tektonickú stavbu i erózo-denudačné procesy, ktoré sa v tejto oblasti uplatňovali po ukončení alpínskeho vrásnenia až po súčasnosť. Územie obce, ktoré je budované flyšovým pásmom má hladko modelované tvary.

Podľa geomorfologického členenia patrí územie do podsústavy Karpát, provincie Vonkajšie Západné Karpaty a oblasti Slovensko - moravské Karpaty a Západné Beskydy. Petrografická stavba podnietila hornatinový a vrchovinový reliéf a reliéf erózných brázd. Tvary sú modelované hladko, dominujú pásma chrbtov, miestami rozčlenenými priečnymi dolinami. Medzi typické javy na Ky-

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

suciach patria zosuvy, vyskytujúce sa viac menej na celom území flyšového pásma. Najvyššou kótou katastrálneho územia je Veľký Javorník 1 070 m n. m, ktorý je zároveň najvyšším bodom pohoria.

Turzovská vrchovina tvorí geomorfologický celok v oblasti Západných Beskyd. Na severe a západe ho ohraničujú Moravskosliezske Beskydy, na severovýchode Jablunkovské medzihorie a na východe Kysucké Beskydy, na juhu Javorníky. Najvyšším bodom pohoria je Beskydok - 953 m. Patrí k typu rozpojených pohorí, pretože nemá ústredný chrbát, ale dolinami potokov je rozčlenená na rad samostatných chrbtov.

Rieka Kysuca, pretekajúca v západno-východnom smere rozčlenila územie obce na dve časti s jednou pozdĺžnou dolinou. Typické flyšové erózne brázdy vytvorené miestnymi potokmi možno vidieť i v južnej časti obce, ktorú tvorí celok Javorníky. Medzi typické javy na Kysuciach patria zosuvy, ktoré je možno vidieť v ktorejkoľvek časti obce. Medzi historické antropogénne tvary územia obce patria i tzv. medze, ktoré vznikli intenzívnym obhospodarovaním parciel vo vertikálne náročnom teréne. Časť z nich bola v čase kolektivizácie poľnohospodárstva rozoraná.

Pôdny kryt územia sa diferencuje najmä pod vplyvom klimatických a hydrologicko-substráto-geomorfologických pomerov. Klimatické pomery, predovšetkým pokles teploty vzduchu a pribúdanie zrážok s nadmorskou výškou, členia pôdny kryt zonálne. Vertikálna zonálnosť pôdneho krytu je typická pre všetky horské oblasti a prejavuje sa zákonitou zmenou pôdnych typov a subtypov od úpätia po vrcholové časti pohorí.

V rámci vertikálnej zonálnosti pôdneho krytu najnižšie pásmo tvoria nasýtené až nenasýtené hnedé lesné pôdy, ktoré siahajú zhruba do nadmorskej výšky 600 - 700 m. Vo vyšších polohách dominujú hnedé lesné pôdy nenasýtené. Hydrologické pomery ovplyvňujú formovanie pôdneho krytu, najmä na riečnych nivách, kde sa periodicky uplatňuje vplyv povodňových a poriečnych podzemných vôd. Podzemná voda ovplyvňuje trvalo pôdotvorný proces aj mimo riečnych nív, najmä v terénnych depresiách a v oblasti pramenísk.

Vplyvom veľkého množstva zrážok a nízkej priepustnosti podložia značná časť pôd má nepriaznivý vodný režim s dlhodobým alebo sezónnym prevlhčením a s výraznými znakmi procesov oglejenia. Typická je pre pôdy Kysúc skeletnatosť. Z hľadiska stupňa skeletnatosti môžeme pôdy zaradiť medzi stredne skeletnanté pôdy. Celková hĺbka pôdy v horských oblastiach je do 30 cm, v údolí je stredne hlboká s hĺbkou 30 - 100 cm.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.4.2 Klimatické pomery

Základný vplyv na klimatické pomery v obci Makov má geografická poloha, nadmorská výška a prevládajúce prúdenie vzduchu. Klímu výrazne ovplyvňuje dolinová poloha obce, výškové rozpätie medzi dnom obce a jej horskou obrubou a orientácia doliny v smere prevládajúcich vetrov. V horskej obrube obce pribúda oblačnosť. Osobitne charakteristické je klesanie teploty a pribúdanie množstva zrážok s výškou. Dno obce má naopak výraznejšie teplotné a zrážkové rozdiely medzi letným a zimným obdobím a vyznačuje sa veľkým počtom dní s teplotnou inverziou.

Klimaticky patrí územie obce do chladnej klimatickej oblasti (nad 600 m n. m.). Ubúdanie teploty s výškou udáva ročný teplotný gradient, ktorý v priemere dosahuje hodnotu 0,6 °C na každých 100 m výšky. Maximum teploty v roku pripadá na júl a minimum na január. Priemerné teploty najteplejšieho mesiaca (júla) sú 12 - 16 °C, najchladnejšieho mesiaca (január) do -7 °C. Dĺžka snehovej prikrývky je podľa nadmorskej výšky a expozície od 90 - 120 dní.

Celé územie Kysúc, a teda aj Makova, vzhľadom na náveternú polohu patrí medzi tzv. „mokré kúty Slovenska“. Priemerný ročný úhrn zrážok je 800 - 900 mm, v najvyšších polohách Javorníkov dosahujú zrážky až 1 200 mm. Obdobie s nočnými prízemnými mrazíkmi sa začína v prvej polovici mesiaca október. V obci je najväčšia oblačnosť okolo 70 % v zime vplyvom častej hmly. Najmenšia oblačnosť je koncom leta a začiatkom jesene - 55 %. Oblačnosť vzrastá od septembra do decembra a potom klesá do augusta. Najväčší počet jasných dní je v auguste, minimum pripadá na mesiac október.

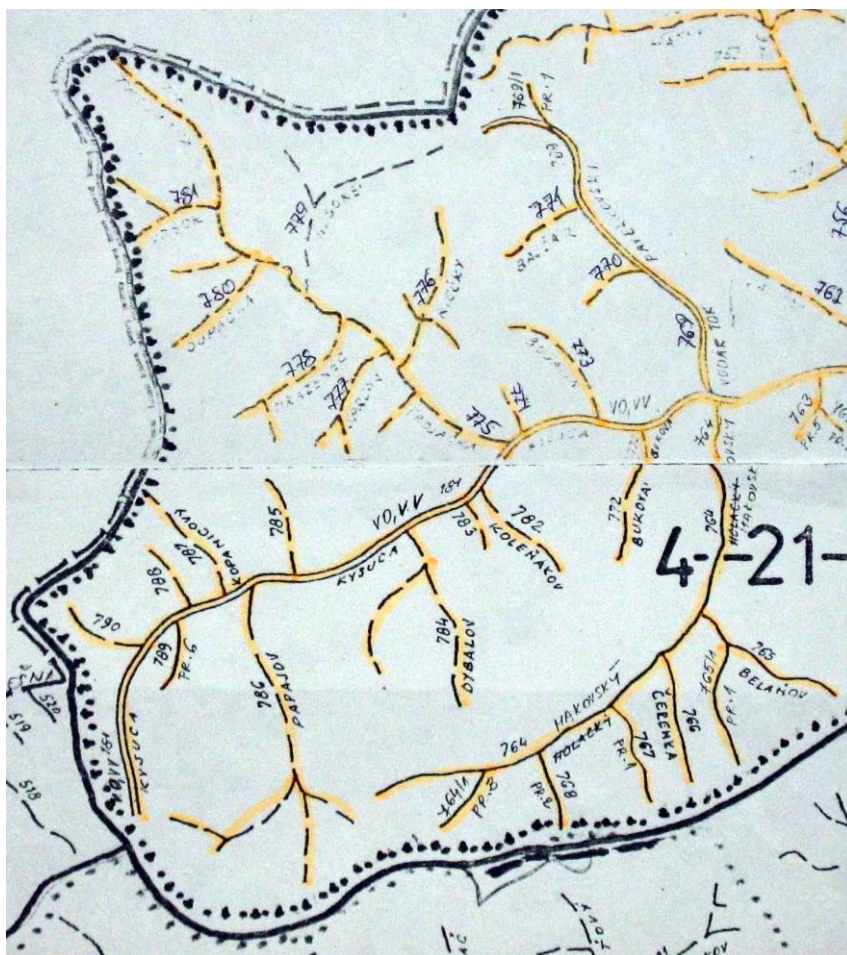
Zrážky majú zo všetkých klimatických prvkov najpremenlivejší charakter. Zrážok je dostatok a sú pomerne rovnomerne rozložené počas roka. Pomer medzi najsuchším a najvlhším mesiacom je 1 : 2. Miestne rozdiely v zrážkových úhrnoch vyplývajú z nadmorskej výšky a expozície voči prevládajúcemu smeru vetra. S výškou pribúda v priemere na každých 100 m 60 - 80 mm zrážok. Najvyššie denné úhrny zrážok sa najčastejšie vyskytujú v období letných búrok. Sú to výdatné lejaky, obyčajne sprevádzané elektrickými výbojmi a hrmením. Najvyššie denné úhrny zrážok sa najčastejšie vyskytujú v mesiacoch jún, júl a august. V zimnom období klesá výdatnosť zrážok, zrážky padajú prevažne v pevnom skupenstve a vytvárajú snehovú pokrývku. Prvé dni so snežením pripadajú priemerne na koniec mesiaca október, prípadne na začiatok mesiaca november. Posledné dni so snežením sa môžu v obci vyskytnúť ešte koncom apríla, resp. začiatkom mája. Dĺžka obdobia so snehovou pokrývkou závisí najmä od nadmorskej výšky. Snehová pokrývka trvá 90 dní, v horskej obrube sa v priemere sneh udržiava

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

až 110 dní, pričom maximálnu výšku dosahuje v januári. Výška aj dĺžka snehovej pokrývky sa v dôsledku globálneho otepľovania a klimatických zmien zmenšuje.

Vietor patrí medzi najdôležitejšie klimatické prvky, lebo je „nosiťom počasia“. Veterné pomery sú podmienené jednak všeobecnou cirkuláciou ovzdušia, jednak orografickými pomermi. Oblasť je vcelku veterná, najviac veterných dní sa vyskytuje na jar, najmenej veterné je jesenné obdobie. Cez deň je najzriedkavejšie bezvetrie v prvých poludňajších hodinách a najčastejšie v nočných a skorých ranných hodinách.

Obrázok 13: Hydrogeologická mapa obce Makov

Prameň: <https://www.google.sk/search?q=tok+rieky+%C4%8Cier%C5%88anka&biw=1173&bih>.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.4.3 Hydrologické pomery na území obce Makov

Na území obce Makov je najvýznamnejším vodným tokom rieka Kysuca v celkovej dĺžke 7,5 km, do ktorej sa vlievajú všetky menšie, či väčšie potoky v oblasti. Kysuca je typickou riekou v horskej oblasti so snehovo-dažďovým typom odtoku. Pramení pod vrchom Hričovec v katastrálnom území obce Makov, vlieva sa do rieky Váh pri Žiline a patrí do úmoria Čierneho mora. Celková dĺžka toku je 66,6 km, plocha povodia je asi 1 053 km².

V obci do nej vtekajú tri rovnocenné prítoky: ľavostranný prítok z časti Trojačka (potok Trojačka - 5,3 km), pravostranný prítok z časti Čierne (Holacký potok - 5,2 km) a ľavostranný prítok z časti Potok (Pavelkovský potok - 3,6 km) a Papajovský potok - 2,9 km. Na uvedený tok Kysuce a jej hlavné prítoky sa napájajú menšie prítoky v celkovom počte 77. Celková dĺžka tokov v obci Makov predstavuje 69 km. Obec Makov patrí do Povodia Váhu, to znamená, že vodné toky v obci Makov sú spravované Slovenským vodohospodárskym podnikom, š. p., odštepným závozom Piešťany, Správou povodia stredného Váhu I. Púchov.

Sezónne sú zavodňované i tzv. jarky, ktoré slúžia na odvodnenie určitých plôch územia počas dažďov. Na vodu sú najbohatšie mesiace marec a apríl a najmenej vody majú toky v septembri. Zreteľný pokles prietokov je aj v mesiaci január a zvýšenie v mesiacoch jún a júl. Takýto režim odtoku je charakteristický pre vyššie položené stredohorské oblasti Slovenska, medzi ktoré patrí aj povodie rieky Kysuce.

1.4.4 Flóra a fauna obce Makov

Charakter rastlinstva je ovplyvnený geologickým podložím, ktoré vytvára podmienky najmä pre acidofilnú vegetáciu, pričom územie patrí do oblasti Západokarpatskej kveteny. Klíma a nadmorská výška ovplyvňujú vegetáciu vertikálne, v oblasti je podhorského až horského charakteru. Podľa fyto geografického členenia Slovenska patrí územie obce Makov do oblasti Západobeskydskej flóry.

Lesy tvoria krásny prírodný rámeč obce Makova priam volajú turistov i cyklistov, alebo dokonca lyžiarov na bežkách, zdolať ich oblé hrebene. Väčšinu územia obce Makov pokrývali v minulosti bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, pričom lesnatosť bola takmer 100%, a to do nadmorskej výšky takmer 800 m n. m.. V súčasnosti najväčšiu plochu z lesných spoločenstiev zaberajú nepôvodné smrečiny. To sa pri výsadbe nových lesných spoločenstiev po ťažbe mení. Sedia sa zmiešané lesné porasty. Krovinová etáž v lesoch nie je vyvinutá, prípadne sú zastúpené ojedinele druhy ako napr. zemolez obyčajný, ostružina malinová, ostružina krovitá, lieska obyčajná, trnka obyčajná a pod.. V bylinnej etáži rastú predovšetkým kyslomilné

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

druhy smrečín ako napr. brusnica čučoriedková, pľúcnik tmavý, prvosienka vyššia, veternica hájna, jahoda obyčajná či slezinovka striedavolistá

Na území obce rastú viaceré chránené a vzácne druhy rastlín, s ktorými sa môžeme stretnúť najmä v lesoch a na podmäčianých lúkach. Z takýchto druhov rastlín tu patria napr. vstavač mužský, plavúň obyčajný, vemeník dvojlistý, kruštík širokolistý, bradáčik vajcovitý, prstnatec bazový, pavstavač hlavatý či prstnatec májový.

Priaznivé prírodné podmienky (najmä dostatok zrážok), veľké plošné zastúpenie lesov a dobrá zachovanosť niektorých lúk a pasienkov sú na území obce predpokladom pestrého spektra rôznych druhov lesných i lúčnych húb. K najbežnejšie a najčastejšie zbieraným hribov patrí hrib smrekový, suchohrib hnedý, kozák brezový, kozák osikový, hrib zrnitohlúbikový či masliak obyčajný.

Živočíšne spoločenstvá majú na území obce Makov charakter Západokarpatskej podhorskej a horskej fauny. Na území obce teda dominujú lesné, lúčne a pasienkové spoločenstvá, ktoré osídľujú živočíšne druhy viazané na tieto biotopy. K pretváraniu týchto biotopov prispela najmä v poslednej dobe ľudská činnosť, ktorá mnohé pôvodné biotopy zničila, zmenila, alebo nahradila novými a živočíchy sa museli týmto zmenám prispôbiť. Na území obce sú zastúpené tieto biotopy: biotop lesov a krovín, biotop polí, lúk, pasienkov a kultúrnych polí, biotop stojatých a tečúcich vôd a biotop ľudských sídel.

Územie obce Makov je o to významnejšie, že tvorí okrajovú hranicu rozšírenia mnohých vzácných a chránených druhov živočíchov, medzi ktoré patria napr. mlok obyčajný, skokan hnedý, užovka obojková, vlk dravý, medveď hnedý, vydra riečna či rôzne druhy drobných zemných cicavcov.

Príroda katastra obce Makov skrýva iste ešte mnoho vzácných objavov pre botanikov. Ale ani jeden z milovníkov výletov, túr a vychádzok do prírody neobíde sklamaný. Okrem duševného obohatenia si môže doniesť domov aj vitamíny v podobe lesných plodov a nazbierať si za hrst' liečivých bylín na čaj.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.4.5 Ochrana životného prostredia

Na území okresu Čadca, na ktorom sa rozprestiera aj územie obce Makov sa nenachádza žiaden národný park. Na jeho území sa nachádza chránená krajinná oblasť Kysuce, ktorá v okrese Čadca pozostáva z dvoch samostatných častí, a to západnej Javorníckej a východnej Beskydskej. Do beskydskej časti malou mierou zasahuje aj Chránené vtáčie územie Malá Fatra, ktoré je súčasťou NP Malá Fatra a Chránené vtáčie územie Horná Orava, ktoré je súčasťou Chránenej krajinnéj oblasti Horná Orava.

Na území okresu sa taktiež nachádza 16 maloplošných chránených území a 12 území európskeho významu. Celková plocha veľkoplošných chránených území je 552,10 km², čo je cca 72,6 % podiel na celkovej rozlohe okresu.

Tabuľka 9: Maloplošné chránené územia v okrese Čadca

Kategória	Názov chráneného územia	Stupeň ochrany	Celková	Výmera (ha)	
				Ochranné pásmo	Z toho v okrese
Maloplošné chránené územia v okrese Čadca					
NPR	Malý Polom, Veľká Rača, Veľký Javorník	5	413,05	281,77	197
PR	Hričovec, Klokočovské skálie, Klubinský potok, Polková, Veľký Polom, Zajačkova lúka	5,4	84,71	-	-
PP	Bukovský prameň, Korniansky ropný prameň, Megoňky, Vojtovský prameň, Vychylovské prahy, Vychylovské skálie	5,4	27,46	-	0,03
CHA	Chmúra	4	0,41	-	-
Spolu v okrese			525,63	281,77	197,03

Zdroj: SAŽP

Vďaka zachovalým prírodným, krajinárskym a estetickým hodnotám bolo celé územie Makova začlenené do CHKO Kysuce. Účelom vyhlásenia je zveľaďovanie prírodných hodnôt a krajiny s rozptýlením osídlením, zabezpečenie optimálneho využívania územia so zreteľom na kultúrny, vedecký, vodohospodársky, ekonomický a zdravotno-rekreačný význam.

Najzachovalejšie časti prírody sú v zmysle zákona NR SR č. 287/1994 Zb. o ochrane prírody a krajiny vyhlásené za maloplošné chránené územia. V katastrálnom území obce Makov sú vyhlásené dve prírodné rezervácie a tri prírodné pamiatky.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Národná prírodná rezervácia Veľký Javorník

Národná prírodná rezervácia Veľký Javorník je najstaršou prírodnou rezerváciou na Kysuciach, vyhlásená v roku 1967 na výmere 13,95 ha. Dôvodom vyhlásenia sú zachovalé prirodzené jedľové bučiny s prímiesou smreká, ktoré majú pralesovitý vzhľad. Smerom k vrcholu Veľkého Javorníka (1 071 m n. m.) prales prechádza do lúčnych enkláv. Vzhľadom na značný antropický tlak a poškodzovanie lesov imisiami Správa CHKO vypracovala osobitný režim ochrany tohto územia za účelom zachovania prírodných hodnôt rezervácie.

Prírodná rezervácia Hričovec

Prírodná rezervácia Hričovec bola vyhlásená v roku 1988 na výmere 21,12 ha. Vyskytujú sa tu zachovalé lesné spoločenstvá s prevahou jedľových bučín, menej jedľové bučiny so smrekom. Rezervácia sa nachádza v pramennej oblasti rieky Kysuce.

V oblasti Javorníkov a Beskýd, kde bola tradičná valašská kolonizácia, sa uchovali staré zvyky, ktoré mali vzťah k ochrane a výsadbe stromov. Keď sa v minulosti postavila drevenica, tak sa pri nej vysadili stromy, ktoré mali dom chrániť pred živelnými pohromami a zároveň boli akýmsi meradlom, aký bol dom starý. Dodnes tieto stromy vytvárajú najhodnotnejšiu vysokú zeleň v krajinnom prostredí. Na území obce Makov sa nachádzajú tri prírodné pamiatky - skupina dubov na Trojačke, lipy v Čiernom a brest u Papají, ktorý je unikátnym exemplárom brestu hrabolistého, ktorý sa vyznačuje mohutnosťou a vekom.

Brest u Papají bol vyhlásený za chránenú prírodnú pamiatku uznesením rady ONV v Čadci č. 86/1973. Brest rastie v osade u Papají v nadmorskej výške 720 m. Jeho vek sa odhaduje na 400 - 500 rokov, obvod kmeňa vo výške 130 cm je 625 cm a pri koreňoch cez 11 metrov. Jeho výška je cca 30 m. Chránená prírodná pamiatka Brest u Papají je mimoriadne vzácny, patrí medzi najväčšie bresty hrabolisté v strednej Európe. Je pôsobivým estetickým prvkom v osade, svedkom dávnej minulosti, vzácnym prírodným objektom a súčasťou kultúrneho dedičstva obce Makov.

Územie Veľkého Javorníka (Bútorky, Kasárne) má Ministerstvom zdravotníctva SR priznaný štatút klimatických kúpeľov, ktorý už v súčasnosti toto územie nemá.

Pri zabezpečovaní primárnych a sekundárnych potrieb človeka veľmi často dochádza k narušeniu alebo k ničeniu prírody a celého životného prostredia. Človek nemá žiadne právo na ničenie diela, ktoré sám nevytvoril, má však povinnosť napraviť všetko to, čo za dlhé roky zničil, aby v dôsledku jeho konania nedošlo k ekologickej kríze, tzn. k extrémnemu stavu, pri ktorom dochádza k zrúteniu prírodných ekosystémov, k zlyhaniu zdrojov potravín, k vyčerpaniu zdrojov biosféry a nakoniec k zániku celých spoločenstiev vrátane človeka.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Základnou úlohou obce a jeho obyvateľov z hľadiska zabezpečenia trvalej prosperity je doceliť vysokú kvalitu základných zložiek životného prostredia - ovzdušia, vody, pôdy, horninového prostredia a organizmov, čoho predpokladom je minimalizácia negatívnych vplyvov a garancia funkčných a efektívnych systémov na ich ochranu a využívanie, riadených štátnym i podnikateľským sektorom.

K vážnym poškodzovateľom životného prostredia patrí bez pochyb drastický úbytok lesných porastov, a to nielen na území obce, ale na celom území našej planéty. To má už dnes za následok nevyčísliteľné škody. Ťažba dreva zásadne mení krajinný ráz celej krajiny a aj samotné zloženie lesa. Ťažba dreva predstavuje nezvratný proces a zároveň jeden z najvážnejších zásahov a vplyvov na životné prostredie. Prirodzený les sa nedá ničím nahradiť, a aj napriek tomu sa v ťažbe a devastácii lesov naďalej pokračuje. Pri súčasnom tempe ťažby drevnej hmoty spolu s nadmerným znečisťovaním ovzdušia môžu lesy úplne zmiznúť z povrchu Zeme už za 50 až 90 rokov - stav prinajmenej alarmujúci. S tým súvisí úbytok spodnej vody, presušanie krajiny a nerovnomerne rozložená zrážková činnosť v území (striedanie dlhých suchých období s nárazovými búrkami). Porušenie malého vodného cyklu – nezadržanie vody k krajine „tam kde spadne“, bude mať pre obyvateľov planéty nenapraviteľné škody.

Kvalite životného prostredia neprispievajú chátrajúce hospodárske objekty, staré drevené prístavby a oplotenia, neupravené dvory, chátrajúce rodinné domy a veľké betónové plochy pre parkovanie aut v záhradách.

1.4.6 Kvalita ovzdušia

Najväčším znečisťovateľom ovzdušia v zimnom období sú domácnosti, ktoré zabezpečujú svoje vykurovanie tuhými palivami. K devastácii životného prostredia prispievajú aj čierne skládky, nedoregulované vodné toky a samotní občania, ktorí sa podieľajú podstatnou mierou na vzhľade a estetike samotnej obce. Rozvinutím osvedy medzi občanmi sa časom môže zmeniť prístup k životnému prostrediu v rámci spomínanej obce.

Kvalite životného prostredia neprispievajú chátrajúce hospodárske objekty, staré drevené prístavby a oplotenia, neupravené dvory, chátrajúce rodinné domy a veľké betónové plochy pre parkovanie aut v záhradách.

Obec Makov leží mimo záujmov väčších priemyselných výrobcov. Z tohto dôvodu môžeme konštatovať, že v katastrálnom území obce sa nenachádza veľký znečisťovateľ ovzdušia. V súčasnosti sa stav ovzdušia obce zlepšil, čo je zrejme i pohľadom - samosprávou

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

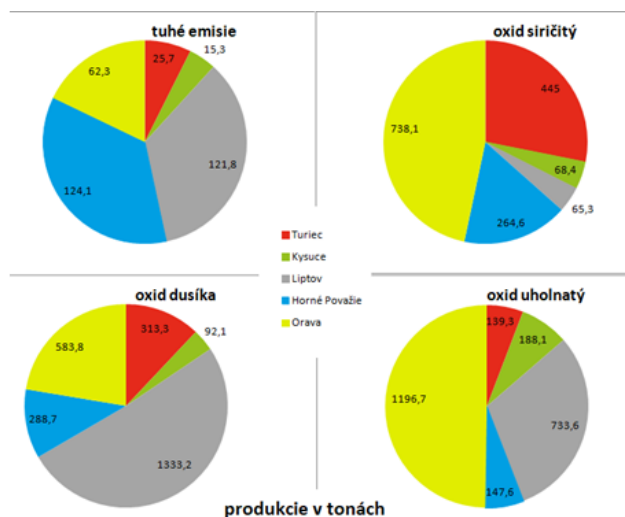
najmä v zimnom období už nie sú pri pohľade z vyvýšeného miesta zahalené do smogového oblaku. Najväčšími lokálnymi znečisťovateľmi ovzdušia sú kotle na tuhé palivo v rodinných domoch.

Pripojenosť bytových jednotiek (IBV a HBV) na plyn je v obci 11,94 %. Veľa týchto bytov, hlavne v rodinných domoch využíva iný spôsob zabezpečenia tepla a teplej vody, najmä tuhé paliva. Kúrenie elektrickou energiou vyžíva 9,28 % bytov a primárne kúrenie tuhým palivom využíva 77,23 % bytov. Do celkového množstva znečisťujúcich látok v ovzduší v obci výrazne prispieva presah z blízkyh priemyselných a ťažobných oblastí z Poľska a Českej republiky.

Celkovo môžeme konštatovať, že stav ovzdušia v rámci obce je uspokojivý s tendenciou sústavného znižovania nežiaducich faktorov. Najväčším znečisťovateľom ovzdušia v zimnom období sú domácnosti, ktoré zabezpečujú svoje vykurovanie tuhými palivami. K devastácii životného prostredia prispievajú aj čierne skládky, nedoregulované vodné toky a samotní občania, ktorí sa podieľajú podstatnou mierou na vzhľade a estetike samotnej obce. Rozvinutím osvetly medzi občanmi sa časom môže zmeniť prístup k životnému prostrediu v rámci spomínanej obce.

Kvalite životného prostredia neprispievajú chátrajúce hospodárske objekty, staré drevené prístavby a oplotenia, neupravené dvory, chátrajúce rodinné domy a veľké betónové plochy pre parkovanie aut v záhradách.

Obrázok 14: Emisie základných znečisťujúcich látok ŽK v roku 2018

Zdroj: Datacube.statistics.sk, vlastné spracovanie, 2021

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Významným krokom v oblasti životného prostredia na území obce je potreba intenzívnejšieho zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, teda nefosílnych zdrojov energie, ktorých energetický potenciál sa trvalo obnovuje prírodnými procesmi alebo činnosťou ľudí. Ide o zdroje ako vodná energia, slnečná energia, veterná energia, geotermálna energia, biomasa vrátane všetkých produktov jej spracovania, bioplyn, skládkový plyn, plyn z čističiek odpadových vôd či biometán.

I keď sa alternatívne zdroje energie využívajú čoraz viac, a pre ich využitie máme v čase globálnych energetických kríz ako aj vojny na Ukrajine veľa relevantných dôvodov, ak ich výraznému masovejšiemu využívaniu zatiaľ nedošlo. Často sa pri alternatívnych zdrojoch energie stretávame s mnohými problémami a prekážkami, ktoré stoja v ceste v ich zavádzaní, či zvýšení využiteľnosti ich dostupného potenciálu. V tomto období je možnosť získania rôznych dotácií pre zavedenie využitia alternatívnych zdrojov energie pre obce aj domácnosti.

1.4.7 Obehové hospodárstvo

Obce Makov uskutočňujú mnohé aktivity pre zabezpečenie zberu triedenia a skládkovania odpadov v území. Ku všetkým týmto aktivitám sa v poslednom období pridala nová výzva a to osвета v boji za nevytváranie odpadu.

Obec za jednu dekádu zvýšila množstvo vyzbieraného odpadu o 34,57 t. V prepočte na jedného obyvateľa sa zvýšilo množstvo odpadu za rok z 271,27 kg/obyvateľa v roku 2011 na 315,8 kg/obyvateľa v roku 2021. Okrem zvýšenia samotného odpadu k tomu prispelo aj množstvo nových spôsobov zberu a množstvo edukačných aktivít vedúcich k zberu najmä separovaných komodít.

Tabuľka 10: Vývoj celkového objemu vyprodukovaného odpadu v obci Makov

Obec	2011		2015		2021	
	t	t/obyv.	t	t/obyv.	t	t/obyv.
Makov	508,945	0,2717	579,542	0,3276	543,52	0,3158

V roku 2001 sa nerobila štatistika/evidencia vývozu odpadu. Poplatok za odpad je od roku 2002.

Zdroj: Zber údajov

Z celkového vyprodukovaného odpadu v obci predstavovali roku 2019 vyseparované zložky odpadu len 17,11%. V roku 2020 bolo vyseparovaných zložiek odpadu 19,14% a v roku

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

2021 to bolo 28,49%. Je to veľmi pozitívny trend. Ale je to veľmi nízky podiel vyseparovaných zložiek na celkovom množstve odpadu. Separáciu odpadu v obci treba výrazne zlepšiť, nakoľko v európskej rámcovej smernici o dopadoch je záväzok, aby členské štáty do 2020 recyklovali 50 % komunálneho odpadu. Pre naše obce je dôležité mať tento podiel až 60%, aby sa obce vyhli vysokým poplatkom za uskladnenie komunálneho odpadu na skládkach, ktoré budú od roku 2023 štátom zavedené.

Obec Makov odváža zmesový komunálny odpad na skládku firmy Kysucká skládka odpadov (TKO Semeteš).

Tabuľka 11: Vývoj vyprodukovaného zmesového komunálneho odpadu v obci Makov

	2011		2015		2021	
Obec	T	t/obyv.	t	t/obyv.	t	t/obyv.
Makov	401,351	0,2143	365,30	0,2065	313,56	0,1822

V roku 2001 sa nerobila štatistika/evidencia vývozu odpadu. Poplatok za odpad je od roku 2002.

Zdroj: Zber údajov

Ako príklad uvádzame prehľad množstva separovaného plastového odpadu v obci v priebehu 10 rokov. Množstvo vyseparovaného plastového odpadu má neustále zvyšujúcu sa tendenciu. Čo je na jednej strane dobre, že tento druh odpadu je zbieraný a separovaný, ale na druhej strane je potrebné zaviesť edukačné aktivity k obmedzovaniu nadmernej spotreby plastov.

Tabuľka 12: Vývoj vyseparovaných plastov v obci Makov

	2011		2015		2021	
Obec	t	t/obyv.	t	t/obyv.	t	t/obyv.
Makov	11,58	0,0062	11,216	0,0063	23,52	0,0137

V roku 2001 sa nerobila štatistika/evidencia vývozu odpadu. Poplatok za odpad je od roku 2002.

Zdroj: Zber údajov

Ďalším významným krokom v oblasti ochrany životného prostredia je realizácia mnohých aktivít na zvýšenie separácie a zhodnocovania odpadu. Triedený zber vracia druhotné suroviny späť do výrobného procesu, čo výrazne vplýva na ťažbu a získavanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

prvotných surovín. V mnohých smeroch sa tak znižuje devastácia nových území ťažbou. Zmenšenie objemu skládkovania a spaľovania odpadov pozitívne ovplyvňuje znečisťovanie životného prostredia, a tým aj celkovo spotrebu energie. Kompostovaním biologicky rozložiteľných odpadov môžeme získať kvalitné ekologické hnojivá.

1.5 Infraštruktúra

1.5.1 Dopravná infraštruktúra obce

Infraštruktúra je podmieňujúcim faktorom ekonomického a sociálneho rozvoja každej obce či mesta. Je tvorená predovšetkým technickou a sociálnou infraštruktúrou. Technická infraštruktúra je faktorom podmieňujúcim alokáciu podnikateľských subjektov a ich prosperitu. Rovnako dôležitý význam má aj z pohľadu obyvateľov obce, nakoľko determinuje vo významnej miere kvalitu ich života.

Obec Makov má vybudovanú takmer kompletnú infraštruktúru. Obcami prechádza, cesty I., II. a III. triedy, na ktoré sa napájajú miestne komunikácie. Mnohé komunikácie nachádzajúce sa na území obce si vyžadujú rekonštrukciu položením nového asfaltového krytu. Na jej území sa však nájdú aj komunikácie, ktoré prešli kompletnou rekonštrukciou. Na zlepšenie bezpečnosti účastníkov cestnej premávky boli pozdĺž komunikácií na určitých úsekoch vybudované chodníky pre chodcov.

Hlavným cestným ťahom, ktorý vedie cez obec Makov je medzinárodná cesta I. triedy (Žilina – ČR) I/10, ktorá vedie cez celý kataster obce v dĺžke 12,3 km od hotela Pančava a vyúsťuje na Bumbálke. Jej vlastníkom je Slovenská republika a cesta je v správe Slovenskej správy ciest. Na ňu nadväzuje v ústredí obce cesta II/487 Makov - Čadca, ktorá vedie katastrom obce v dĺžke 1,6 km smerom do obce Vysoká nad Kysucou s pokračovaním do okresného mesta Čadca. Tá zároveň tvorí hlavnú dopravnú os v regióne Horných Kysúc a smeruje k nápoju na diaľnice D3 a D2. Jej vlastníkom je ŽSK.

Na území obec Makov sa taktiež nachádzajú aj komunikácie III. triedy, a to Makov - Kopanice III/2021 v dĺžke 2,98 a Makov - železničná stanica III/2019 v dĺžke 0,43 km. Obe komunikácie sú priamo napojené na medzinárodnú cestu I/10 a pod správu VÚC Žilina. Z hľadiska dopravy je obec Makov dopravnou križovatkou na hranici s Českou republikou, dopravnou križovatkou smerom do okresov Čadca a Bytča. Do konca roka 2004 bol v obci cestný hraničný priechod.

Obec Makov má vo svojej správe aj jednu hlavnú miestnu komunikáciu MH 01-18 Makov - Čierne v dĺžke 4,195 km, ktorá sa priamo napája na medzinárodnú cestu I/18 a štyri

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

vedľajšie miestne komunikácie: MV 01 487- Vidielky v dĺžke 0,504 km, MV 02 - Obracané v dĺžke 0,974 km, MV 03 48717 - Potok v dĺžke 3,019 km a MV 04 18 - Vodárenská ulica -v dĺžke 0,232 km a 32 doplnkových miestnych komunikácií v celkovej dĺžke 15,354 km. Pasport miestnych komunikácií obce Makov je po uskutočnení pozemkových úprav v obce neaktuálny, a tak sa nedajú údaje z neho použiť do analytickej časti PHSR. Môžeme len všeobecne konštatovať, že obce Makov má vo svojej správe viac ako 21 km, na týchto cestách obec vykonáva zimnú i letnú údržbu. Okrem toho vykonáva aj zimnú údržbu ciest do osád a účelových komunikácií. Veľmi náročná je údržba lesnej cesty Makov - Kopanice - Kasárne, ktorá je vlastníctvom Lesov SR v dĺžke 7 km. Obec na nej vykonáva pravidelnú zimnú údržbu v záujme sprístupnenia tejto rekreačnej oblasti až do nadmorskej výšky 1 000 m.

Tabuľka 13: Cestná infraštruktúra v okrese Čadca v rokoch 2013 a 2021 (v km)

Okres Čadca	Rok 2013	Rok 2021
Cesty „E“ pre medzinárodnú premávku	32,132	30,906
Trasy „TEM“	31,871	33,139
Trasy „TEN-T“		32,251
Diaľnice	0,238	30,639
Rýchlostné cesty	0	0
Privádzače rýchlostných ciest	0	0
Cesty I. triedy	53,454	56,013
Cesty II. triedy	68,903	69,405
Cesty III. triedy	112,751	110,928

Okresom Čadca prechádza dopravný koridor základnej siete TEN-T, Balticko-jadranský koridor. Okresom Žilina prechádzajú dva dopravné koridory základnej siete TEN - T, Balticko-jadranský koridor a Koridor Rýn - Dunaj. Z hľadiska budúceho využitia polohového potenciálu je dôležitým faktorom jeho vhodné napojenie na diaľnicu D3 a modernizovanú železničnú sieť.

V okrese Čadca bolo v roku 2021 evidovaných 41 707 aut so spaľovacím motorom a 235 s elektrickým prípadne hybridným motorom. V okrese Žilina bolo v roku 2021 evidovaných 91 089 aut so spaľovacím motorom a 1086 s elektrickým prípadne hybridným motorom. V porovnaní počtu aut na jedného obyvateľa bolo v okrese Čadca 0,48 aut/obyvateľa, v okrese

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Žilina 0,57 aut/obyvateľ a v rámci celého Žilinského kraja to bolo 0,52 aut na obyvateľa v roku 2021.

Tabuľka 14: Počet osobných automobilov a motorových vozidiel evidovaných v okresoch CA a ZA marec 2021

Okres/región	Spaľovací motor		elektr.+hybrid			koef spalovacie/e+h	
	Osobné	Motorové	Osobné	Nákladné	Motorové	Osobné	Motorové
ZA	72 816	91 089	1 082	4	1 086	67,00	84,00
CA	33 845	41 707	234	1	235	144,64	177,48
ŽSK	285 005	359 319	2 775	10	2 785	102,70	129,02

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky

Obec má aj železničné prepojenie s mestom Čadca jednokoľajovou neelektrifikovanou traťou č. 128 Čadca - Turzovka - Makov.

Po štátnych cestách II. a III. triedy vedú linky autobusovej hromadnej dopravy spájajúce obec Makov s mestom Turzovka a Čadca a obec Makov s mestom Bytča a Žilina. Miestne časti obce Makov - Čierne, Kopanice a Trojačka sú obsluhované v rámci okruhu liniek smerujúcich do Turzovky.

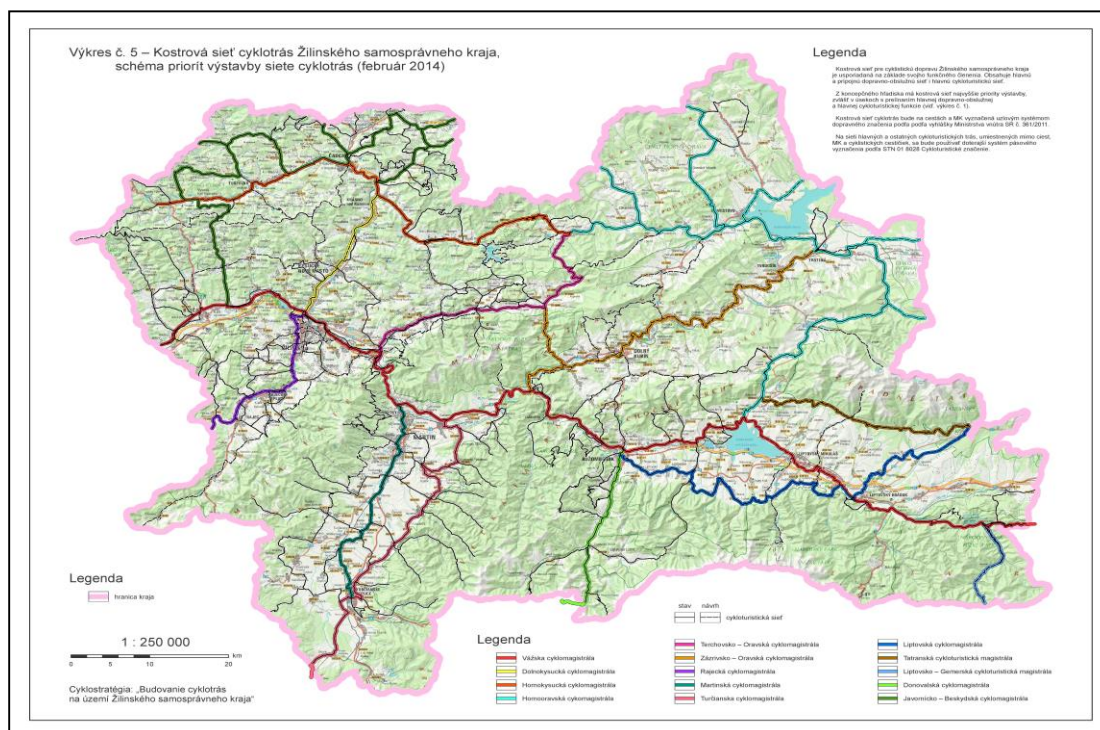
Mnohé z miestnych komunikácií, ako sme už vyššie spomínali, nevyhovuje potrebám obyvateľov a je nutné, aby sa na ich rekonštrukciu vynakladalo viac finančných prostriedkov. Obec Makov plánuje v jednotlivých častiach obce riešiť aj stav pešej dopravy, nakoľko neustále sa zvyšujúci nárast automobilovej dopravy predstavuje priame riziko pre chodcov.

V Žilinskom kraji je vyznačených vyše 2500 km cykloturistických trás, čo je zatiaľ najviac medzi kraji v SR. V súčasnosti nie sú v obci vybudované samostatné cyklocesty. Na realizácii tejto siete obce pracujú. V obci prebieha červenoznačená turistická cyklo trasa - Cyklomagistrála.

Obec Makov sa podieľa aj na príprave výstavby cyklochodníka Strieborná Kysuca. Jeho dobudovaním sa zvýši turistická atraktivita obce, regiónu, vytvoria sa príležitosti pre aktívny oddych, šport, ale aj zníži počet účastníkov cestnej premávky na štátnej ceste II/487.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Obrázok 15: Kostrová sieť cyklotrás ŽSK

Zdroj: ŽSK

1.5.2 Technická infraštruktúra

Elektrifikácia obce

Obec je zásobovaná elektrickou energiou, ktorú zabezpečuje Stredoslovenská energetika, a. s.. Rozvod elektrickej energie je technologicky riešený vzdušným káblovým systémom po betónových stĺpoch, ktorý zabezpečuje dodávku elektriny na štandardnej úrovni. V niektorých lokalitách dochádza k nežiaducemu poklesu napätia z dôvodu väčšej vzdialenosti od situovaných trafostaníc. Tento nedostatok sa musí riešiť výstavbou zahusťovacích trafostaníc, resp. osadzovaním väčších transformačných jednotiek. Z hľadiska prepojení energetických sústav Slovenska na európsku sieť je územie sídla dotknuté zámerom výstavby ZVN 2 x 400 kV.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Verejné osvetlenie v obci

Verejné osvetlenie je základným prvkom bezpečnosti v každej obci. Obec Makov má síce centralizované osídlenie, kde žije prevažná väčšina trvalo bývajúcich obyvateľov, avšak nehnuteľnosti pôvodného kopaničiarskeho osídlenia sa nachádzajú v osadách. Hoci slúžia prevažne chalupárskemu osídleniu, taktiež je potrebné zabezpečovanie služieb verejného osvetlenia. Ďalším faktorom ovplyvňujúcim verejné osvetlenie je, že cez obec vedie medzinárodná cesta I/18, okolo ktorej sa rozkladá celé centrum obce a charakter medzinárodnej cesty vyžaduje zvýšené nároky na verejné osvetlenie. Z uvedených dôvodov má obec Makov 14 samostatných svetelných obvodov, ktoré obsahujú 307 svetidiel. Prevažná väčšina svetidiel je umiestnená na stĺpoch Stredoslovenskej energetiky (80,0 %), zvyšok je umiestnený na vlastných stĺpoch.

Obec Makov v roku 2011 previedla prvú etapu rekonštrukcie verejného osvetlenia. V obci bolo vymenených 269 existujúcich svetidiel za svetidlá spĺňajúce najnovšie normy na osvetlenie komunikácií - moderné, energeticky úsporné svetidlá s nulovými svetelnými emisiami. Zároveň bola svetelná sústava doplnená o 46 nových svetidiel.

Pošta, telekomunikačná sieť a miestny rozhlas na území obce

V obci Makov je zriadená poštová prevádzka v priestoroch budovy obecného úradu. obci. Prevádzka pošty zabezpečuje podávaciu službu a dodávanie zásielok poštovými doručovateľmi, organizačne patria pod Regionálne poštové centrum (RPC) Žilina.

Obec Makov telefonicky prislúcha do primárnej oblasti Žilina. Obec je pokrytá cez verejných slovenských mobilných operátorov Orange Slovensko, Slovak Telekom a O2, ktorých počet sa rozrástol o ďalšieho mobilného operátora: 4ka. Pokrytie signálom telefónnych operátorov je dostatočné, okrem koncových osád v smere na štátne hranice. Vývoj služieb a technológií elektronických komunikácií smeruje k intenzívnejšiemu využívaniu internetových služieb aj v obci. Tento trend je však podmienený dostupnosťou používateľského obsahu a aplikácií, výkonnosťou sietí, šírkou pásma, rýchlosťami prístupu a úložnými kapacitami.

Obec Makov je vlastníkom zemného káblového distribučného systému, ktorý bol uvedený do prevádzky v roku 1998. Od uvedeného obdobia boli dobudované niektoré trasy. Jeho prevádzkovateľom je na základe nájomnej zmluvy obecná firma Vodohospodár Makov,

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

spol. s r. o., ktorá získala licenciu od Rady SR pre rozhlasové a televízne vysielanie. V súčasnosti je rozbehnutý projekt ukončenia prevádzky zemného káblového systému a prechod na nový systém vedenie dát vzdušným optickým káblom (fa TES Media, s.r.o.)

Miestny rozhlas je vedený vo všetkých častiach obce po drôte a v odľahlejších častiach vzdušným signálom. Rozhlasová ústredňa je umiestnené v budove obecného úradu. Na území obce z časti prebehla a je naplánovaná ďalšia rekonštrukcia a modernizácia miestneho rozhlasu s využitím najmodernejších technológií.

Taktiež v snahe zvýšenia technickej úrovne miestneho rozhlasu, jeho adresnosti a hlásenej informácie či oznamu, obec v roku spustila službu odosielania hláseného oznamu formou SMS priamo do mobilného telefónu svojich občanov.

V snahe zvýšiť bezpečnosť a objasnenosť kriminálnych činov, obec podala žiadosť o poskytnutie dotácie zo ŠR SR na rok 2013 na zabezpečenie úloh prevencie kriminality. Cieľom projektu bola komplexná ochrana života, zdravia a majetku obyvateľov, inštitúcií návštevníkov obce - ochrana proti páchaniu trestnej činnosti a vandalizmu umiestnením exteriérových kamier.

Plynofikácia a výroba tepla v obci

Náročným cieľom, ktorý sa podarilo naplniť, bola plynofikácia, ktorá začala v roku 1999, pričom plynofikovaná je takmer celá makovská dolina. Plynofikácia mala pozitívny vplyv na stav životného prostredia v obci, nakoľko sa znížil podiel popolu zo spaľovania uhlia z komunálneho odpadu. Zemný plyn je totiž zo všetkých fosílnych palív pre životné prostredie najpriateľnejší, pretože neprodukuje kyslíčniky síry, pevné častice a emituje aj omnoho menej NO_x a CO₂. Samotná plynofikácia však má vplyv na zmenu zloženia komunálneho odpadu (mierny nárast papiera, plastov a pod.). Prevádzkovateľom plynovodu je Slovenský plynárenský priemysel a.s..

Plynofikácia obce Makov bola realizovaná v rokoch 1999-2003, a to v rámci troch stavieb. Prvou bola stavba *VTL, RS, STL plynovod Turzovka - Vysoká nad Kysucou, Makov*. V obci Makov sa nenachádza vysokotlakový rozvod plynu. Z regulačnej stanice v obci Vysoká nad Kysucou je budovaný stredotlakový rozvod plynu. V rámci vyššie uvedenej stavby bolo vybudované 3 300 m STL rozvodov o priemere D 110 a 250 m STL rozvodu o priemere D 90. Druhou etapou bola *Plynofikácia Obce Makov*. V rámci uvedenej stavby bola dobudovaná

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

plynovodná sieť STL plynovodu v celkovej dĺžke 6 972 m v centre obce, u Obracaní, v Potoku, v Čiernom a na Kopaniciach o priemere D 90, D 63 a D 50. Tretou etapou bola *Plynofikácia Obce Makov II. etapa, časť Čierne*. V rámci uvedenej stavby bol dobudovaný plynovod v celkovej dĺžke 2 064 m o priemere D 50 v miestnej časti Čierne.

Z celkového počtu trvale obývaných bytov podľa SODB z roku 2021 bolo bytov napojených na plynové kúrenie iba 11,94 %. Je to spôsobené čiastočne odpájaním sa domov od plynu a zmenou ich palivovej základne na staršie tuhé palivo alebo novšie elektrické a tepelné čerpadlá. Kúrenie tuhým palivom využíva v obci až 77, 23 % domácností. Vykurovanie elektrickou energiou využíva 9,28 % domácností. Alternatívne energie využíva okolo 1% domácností obce.

Tabuľka 15: Základné údaje o bytoch v obci Makov v roku 2021

Obec	Makov	
Bytov spolu	1164	
Vykurovanie: (% / počet)		
plyn	11,94 %	139
elektrina	9,28	108
pevné palivo	77,23	899
s vodovodom v byte: (% / počet)		
zo spoločného zdroja	47,94	558
z vlastného zdroja	39,95	465
mimo bytu	4,64	54
bez vodovodu	5,76	67
Byt s kanalizáciou: (% / počet)		
prípojka na kanalizačnú sieť	18,4	188
domáca čistička odpadových vôd	1,86	19
Septik, žumpa	62,62	640
bez kanalizácie	16,73	170

Zdroj: SODB 2021

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

1.5.3 Vodovod na území obce

V obci Makov je vybudovaná komplexná vodovodná sieť, avšak nájdú sa aj domácnosti, ktoré ako zdroj vody využívajú naďalej vlastné studne. To, že v obci Makov je väčšina domácností napojená na verejný vodovod má výrazný vplyv aj na kvalitu života obyvateľov v nej žijúcich, ako aj pre prípadnú alokáciu firiem v obci, pre ktoré je dispozícia pitnej vody z verejnej vodovodnej siete nevyhnutnou podmienkou.

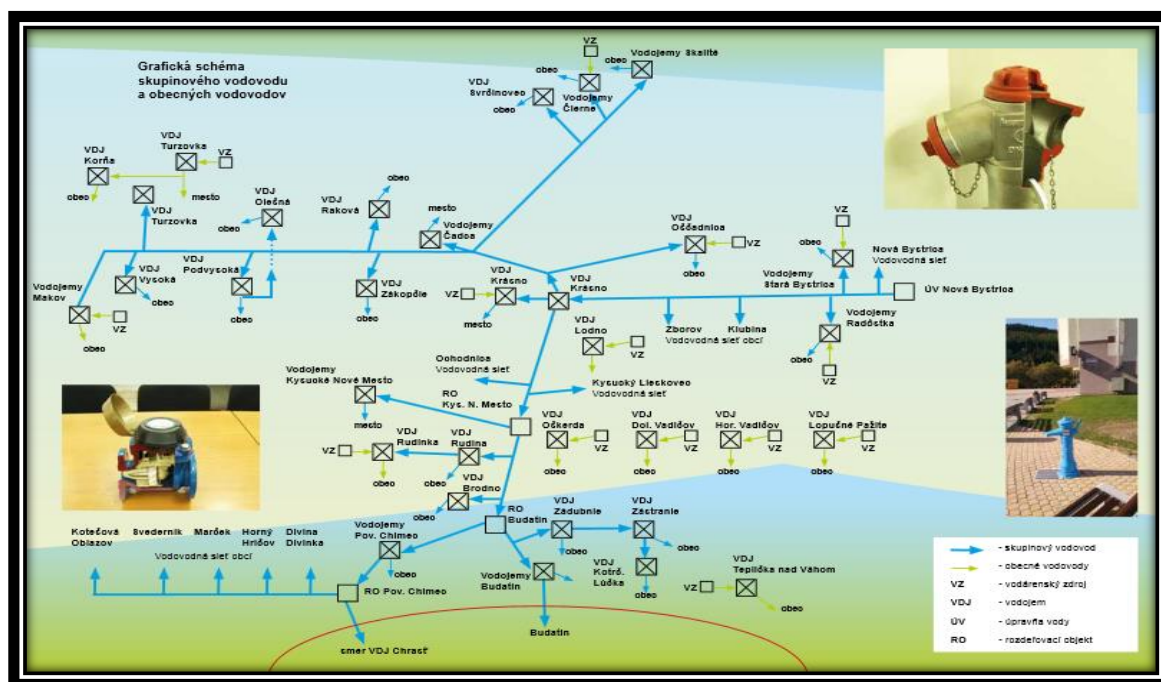
V rokoch 1983 až 2003 prebiehala výstavba skupinového vodovodu Nová Bystrica - Čadca – Žilina. Voda na územie makovskej doliny a obce Makov je dopravovaná po trase skupinového vodovodu Žilina, časť Severozápad. Pitná voda je dopravovaná z vodárenského zdroja Nová Bystrica.

Zásobovanie pitnou vodou je v obci riešené aj z vodného zdroja Makov - Kopanice, ktorý je v súčasnosti v prenájme Severoslovenských vodární a kanalizácií a.s., ktoré zabezpečujú jeho celkovú správu a údržbu. Z vodárenského zdroja Makov - Kopanice sú zásobovaní občania Makov - Kopanice, Jandale, Chata Makov a len určitá časť obce Makov - Ústredie. Okrem tohto zdroja sa v obci nachádza vodovod Makov - Čierne - Belone a Makov - Trojačka, ktoré ostali pod správou Vodohospodáru Makov spol. s r.o.. Vodný zdroj Makov - Čierne - Belone je 80 m³ vodojem. Záchyt vody, vodojem a rozvod pitnej vody v časti Makov - Trojačka bol vybudovaný ako náhrada za stratené zdroje pitnej vody v súvislosti s výstavbou cestného hraničného priechodu Makov, z ktorého je zásobovaná časť obce Makov - Trojačka nad týmto bývalým hraničným priechodom. Vodovodom z obce Makov sú zásobovaní i obyvatelia obce Vysoká nad Kysucou - Nižný Kelčov kvôli tlakovým pomerom.

V roku 2021 bolo na spoločný vodovo pripojených 47,94 % domácností z celkového počtu domácností 1164 v obci. Vlastný zdroj využívalo 39,95 % domácností. Bez vodovodu je 5,76 % domácností.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Obrázok 16: Grafická schéma skupinového vodovodu a obecných vodovodov

Zdroj: SEVAK - Severoslovenské vodárne a kanalizácie, a.s.

V okrese Čadca a jeho okolí sa nachádzajú územia s významnou prirodzenou akumuláciou povrchových a podzemných vôd, čo dokladuje vyhlásená CHVO Beskydy a Javorníky, ktorá sa sčasti rozkladá aj na území okresu Čadca. Na území okresu sa tiež nachádza už spomínaná vodárenská nádrž Nová Bystrica s kapacitou 1030 l/s.

1.5.4 Kanalizačná sieť na území obce

Používanie kanalizácie na území Kysúc historicky siaha do 50 - 60. rokov dvadsiateho storočia. Z dostupných archívnych dokumentov vyplýva, že odpadové vody boli odvádzané z niekoľkých ulíc mesta Čadca do potoka Rieka a následne do rieky Kysuca, bez ich čistenia. Intenzívnejšie sa budovaniu kanalizácie a čisteniu odpadových vôd začali kompetentní venovať po roku 1960.

Odkanalizovaniu a úrovni čistenia odpadových vôd (bohatých na organické látky, zlúčeniny dusíka a fosforu) obec venovala značnú pozornosť. V obci Makov bola v roku 2010 dokončená výstavba kanalizačnej siete v rámci realizácie projektu „Dodávka pitnej vody a odkanalizovanie Horných Kysúc“. Nová úprava zákona o vodách totiž stanovuje povinnosť odvádzat' odpadové vody z aglomerácií verejnými kanalizáciami. Vypúšťanie komunálnych odpadových vôd a organicky znečistených priemyselných odpadových vôd do povrchových vôd

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

je podľa spomínaného zákona možné až po ich minimálne dvojstupňovom čistení (v mechanicko-biologických čističkách odpadových vôd - ČOV).

Obcou prechádza zberač Makov - Turzovka v celkovej dĺžke 17,6 km, počet ČSOV na tomto úseku je 8. Celková dĺžka kanalizačnej siete v obci Makov je 4,3 km. V rámci tejto stavby sa v obci Makov vybuďoval hlavný kanalizačný zberač (SO 201) od hranice katastrálneho územia s obcou Vysoká nad Kysucou po čerpaciu stanicu PHM v celkovej dĺžke 2 600 m. V jej rámci sa vybuďovali dve čerpacie stanice, a to Makov - zdravotné stredisko a Makov - požiarna zbrojnica.

Zároveň sa vybuďovali vedľajšie stoky (SO 208) v celom Ústredí, na Vidielkach, v Potoku po rodinný dom pána Jandu, v Čiernom po rekreačnú chalupu pána Brucknera, na Kopaniciach v miestnej časti Jandale v celkovej dĺžke 4 421 m. Na tejto trase boli zároveň vybudované dve prečerpávacie stanice odpadových vôd, a to Makov - Okrasa a Makov - Kopanice. Aj po uvedený tejto stavby do prevádzky ostáva naďalej mnoho domácností nenapojených na kanalizáciu sieť.

V roku 2021 bolo na verejnú kanalizačnú sieť pripojených 18,4 % domácností obce. Septik alebo žumpu využívalo 62,62 % domácností. Vlastnú čističku odpadových vôd malo 1,86 % domácností obce Makov.

Základné údaje o vybudovanej kanalizačnej sieti v obciach

úseky kanalizačnej siete	dĺžka / km	počet ČSOV
zberač Makov - Turzovka	17,6	8
kanalizácia Makov	4,3	3
kanalizácia Turzovka	31,5	4
zberač Korňa - Turzovka	6,1	4
kanalizácia Korňa	4,1	1
zberač Klokočov - Turzovka	10,0	1
kanalizácia Klokočov	2,8	0
kanalizácia Vysoká nad Kysucou	10,6	1

1.5.5 Cintorín a cintorínske služby v obci Makov

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

V obci Makov sa nachádza cintorín o rozlohe 15 546 m², s kapacitou 947 hrobových miest a 27 hrobiek. Dom Nádeje bol postavený v rokoch 2006 - 2007. Budova bola skolaudovaná v roku 2007 a slávnostne vysvätená nitrianskym biskupom. Dom nádeje je kapacitne navrhnutý pre smútočný obrad pre 50 sediacich a 50 stojacich ľudí. Na obradnú miestnosť nadväzuje miestnosť s chladiacim boxom, priestor pre oltár, šatňu, miestnosť pre upratovačku, WC pre ženy a imobilné, WC pre mužov. V objekte sa nachádza aj miestnosť pre hrobára so samostatným vstupom. Novostavba je situovaná v orientácii západ - východ, v priamej nadväznosti na parkovisko a obecný cintorín. Pozostáva z dvoch častí: samotnej budovy domu nádeje a zastrešenia pred hlavným vstupom.

1.6 Sociálna stabilita

Sociálna charakteristika obce Makov sa odvíja od sociálnej politiky štátu a regiónu, od štruktúry obyvateľstva, demografického vývoja, úrovne zamestnanosti a pracovných príležitostí v obci i v jej širšom okolí. Od toho závisí aj úroveň sociálnej odkázanosti niektorých skupín obyvateľstva. Sociálnu situáciu v obci Makov koriguje výkon originálnych kompetencií miestnej samosprávy.

1.6.1 Sociálne služby na území obce

Sociálne služby sú jednou z foriem sociálnej pomoci pre ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii. Štát prostredníctvom nich podporuje sociálne začlenenie občanov a uspokojovanie sociálnych potrieb ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.

Sociálne služby v rámci obce Makov sú rozvinuté cez rôznych typy poskytovateľov sociálnych služieb so silnou angažovanosťou ŽSK v sociálnych službách aj v zdravotníctve v rámci celého okresu Čadca. Kostru sociálnych služieb v okrese Čadca zabezpečovaných pobytovou formou tvoria štyri zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti ŽSK, z toho tri domovy sociálnych služieb a zariadenia pre dospelých, jeden domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie, ktorých objekty sa nachádzajú v Čadci, Čadci - Horelici, Čiernom, Vysokej nad Kysucou a Oščadnici.

Demografický potenciál obce Makov vypovedá o postupnom starnutí obyvateľstva. V nasledujúcom období sa predpokladá nárast obyvateľstva poproduktívneho veku, preto je potrebné uvažovať o udržaní sociálnych zariadení pre obyvateľov obce.

Sieť sociálnej starostlivosti v obci Makov je tvorená Centrom sociálnych služieb, Pobytovou sociálnou službou ZSS Útulok Makov a terénnou opatrovateľskou službou.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

V obci Makov sa nachádza Zariadenie pre seniorov Makov (od roku 2023 sa mení na Centrum sociálnych služieb, samostatná organizačná jednotka obce, ako pobytová forma sociálnej služby, ktorá vznikla v júli 2005. Nie je samostatnou právnickou osobou, hospodári ako preddavková rozpočtová organizácia. Štatutárnym orgánom obce je starosta, ktorý môže preniesť právomoc na riadiacich zamestnancov Centra sociálnych služieb (do roku 2022 Zariadenie pre seniorov). CSS sa člení a dva časti a to Zariadenie pre seniorov s kapacitou 43 lôžok a Špecializované zariadenie s kapacitou 10 lôžok. Zariadenie pre seniorov poskytuje sociálnu službu fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3 zákona o sociálnych službách, alebo fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov. Špecializované zariadenie poskytuje sociálnu službu fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je najmenej V podľa prílohy č. 3 zákona č. 448/2008 o sociálnych službách a má zdravotné postihnutie, ktorým je najmä Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, pervazívna vývinová porucha, skleróza multiplex, schizofrénia, demencia rôzneho typu, hluchoslepota alebo organický psychosyndróm ťažkého stupňa. V súčasnosti je naplnenosť zariadenia pre seniorov na 100 %.

Obec Makov poskytuje pobytovú sociálnu službu v útulku na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb v súlade s § 26 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov a Financovanie je realizované formou finančného príspevku v súlade so zmluvou uzatvorenou s MPSVaR SR a v súlade s VZN obce Makov č. 8/2011 o poskytovaní sociálnej služby v útulku a o výške úhrady za poskytovanie sociálnej služby v útulku. Kapacita útulku je stanovená na 5. Útulok je rozdelený na 2 časti. Prvá je samostatný byt - garsónka. Druhá je spoločné priestory v dvoch izbách s kúpeľnou a kuchyňou so samostatným vchodom.

Obec Makov poskytuje terénnu sociálnu službu - opatrovateľskú službu - v prirodzenom sociálnom prostredí občana v súlade s § 80 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov a v súlade s VZN obce Makov č. 21/2008 o poskytovaní opatrovateľskej služby a o úhradách za opatrovateľskú službu na území obce. V súčasnosti obec zamestnáva 5 opatrovateľiek a službu poskytuje 5 klientom.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Obec Makov tak poskytuje sociálnu službu v jedálni prostredníctvom stravovania a donášky stravy do domácnosti oprávnených občanov formou rozvozu stravy. Jedáleň Centra sociálnych služieb poskytuje stravovanie spôsobom výdaja obeda v jedálni zariadenia, odobratím stravy do nádob, ktoré sú v súlade s požiadavkami hygieny, prostredníctvom donášky stravy do domácností určených fyzických osôb motorovým vozidlom ako terénnu sociálnu službu. V roku 2022 odoberalo túto službu 22 osôb, z toho 18 obedov sa rozvážalo a 4 osoby si odobierajú obed osobne. Prepravná služba sa poskytuje prostredníctvom Zariadenia pre seniorov Makov občanom s ťažkým zdravotným postihnutím.

Obec Makov, zastúpená sociálnou pracovníčkou, je osobitným príjemcom dávok v hmotnej núdzi neprispôsobivých občanov v zmysle Vnútorného predpisu obce Makov.

Sociálne poradenstvo je odborná činnosť zameraná na zistenie rozsahu a charakteru sociálnej núdze, na zistenie príčin jej vzniku, poskytnutie informácií o možnostiach riešenia sociálnej núdze a na usmernenie občana pri voľbe a uplatňovaní foriem sociálnej pomoci.

Obce má spracovaný Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2022 - 2030.

Tabuľka 16: Počet miest v zariadeniach sociálnych služieb pre seniorov v okresoch ŽSK

Počet miest v zariadeniach sociálnych služieb pre seniorov	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Čadca	200	195	188	184	180	277	275	318	311	313
Kysucké Nové Mesto	115	62	84	39	31	72	67	63	63	31
Žilina	46	154	112	183	241	272	296	298	303	349

Zdroj: e-VUC, vlastné spracovanie

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Tabuľka 17: Poskytovatelia sociálnych služieb v obci Makov

Obec	Makov
Kapacita zariadenia / služby	53
Zariadenie pre seniorov v zriaďovateľskej pôsobnosti obce	1
Zariadenie pre seniorov v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC	0
Opatrovateľská služba zriadená obcou	5
Opatrovateľská služba zriadená iným poskytovateľom	0

Rehabilitačné stredisko	0
Špecializované zariadenie	0
Denný stacionár	0
Zariadenie opatrovateľskej služby	0
Zariadenie podporovaného bývania	0

Zdroj: Zber údajov

Zdravotnícke služby obyvateľom obce poskytuje zdravotné stredisko, nachádzajúce sa v centre obce, kde sa však už nachádza len ambulancia praktického lekára pre dospelých. Aj na základe prieskumu môžeme konštatovať, že ľudom v obci najviac chýba ambulancia všeobecného lekára pre deti a dorast a ambulancia stomatológa. Lekárske služby obyvateľom obce dopĺňa aj lekárňu v budove MŠ v Makove.

Vyššie zdravotnícke služby zabezpečuje poliklinika v Turzovke a nemocničnú starostlivosť obyvateľom obce Makov Kysucká nemocnica s poliklinikou v Čadci, Fakultná nemocnica s poliklinikou v Žiline.

1.6.2 Bývanie a služby občanom obce

Vzhľadom na dobrú polohu obce a jeho dopravnú dostupnosť (železničné a autobusové spojenie) v kombinácii s občianskou vybavenosťou (materská škola, základná škola) i so všetkými svojimi pozitívami, obec poskytuje dobré podmienky na život a bývanie. V roku 2021 podľa výsledkov SODB bolo na území obce 898 trvalo obývaných domov. Celkový počet obývaných bytov bol 1 022 (bytov v rodinných domov bolo obývaných 987) a v 10 bytových domov (bytov v bytových domoch bolo obývaných 51). Oproti roku 2001 stúpol celkový počet bytov v obci o 12% . Iná štatistika, ktorá vychádza z obecnej Evidencie nehnuteľností registruje 473 rodinných domov, 507 rekreačných chát, 10 bytových domov a 51 bytmi a 152 ostatných stavieb.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

V záujme vyhovieť mladším, ale aj starším obyvateľom obce a zvýšiť možnosti bývania tých, ktorí z rôznych príčin a dôvodov nemajú záujem o individuálnu bytovú výstavbu, sa ukazuje viac ako potrebné. V rámci Slovenska má najviac nájomných obecných bytov s počtom 1 092 okres Žilina (poradie v rámci Slovenska 3). V okrese Čadca je počet nájomných obecných bytov iba 309. Tu sa ukazujú dva smery – výstavba nájomných obecných bytov a výstavba developerských bytových domov, či prichádza do úvahy v základných sídelných jednotkách.

Tabuľka 18: Domová a bytová výstavba v obci v roku 2001 a 2021

Obec	Makov	
Počet	2001	2021
Počet domov celkom	765	1 022
trvale obývané domy	519	898
bytové domy	3	10
bytové domy v %	0,6	1,00
Celkový počet bytov spolu	819	1164
byty v RD	547	987
byty v BD	19	51

Zdroj: Štatistický úrad Slovenskej republiky - SODB 2001, 2021

1.7 Identita a sebestačnosť

1.7.1 Kultúra na území obce

Kultúra - to nie sú len súbory, knihy, či kultúrne domy, ale predovšetkým dosiahnutá úroveň vzdelanosti, výchovy a prostredie, v ktorom ľudia žijú a naplňajú zmysel svojho života. Kultúra ako taká je časťou sociálnych vzťahov v každej spoločnosti. Môžeme povedať, že ide

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

o dodržiavanie kultúrnych tradícií, hodnôt a zvykov regiónov, miest či obcí. Pomocou kultúrnych akcií môže každá obec, ale i mesto, podporovať u ľudí kreativitu, prípadne nadobúdanie hodnôt nielen k svojej obci či mestu, ale aj medzi ľuďmi navzájom.

Kultúrny život a kultúrne podujatia v obci Makov sa väčšinou sústreďujú do kultúrneho domu, prípadne na pódium nachádzajúce sa na námestí v prípade potreby. Možnosť kultúrneho vyžitia obyvateľom obce však poskytujú aj podujatia okolitých obcí či miest - obec Vysoká nad Kysucou, prípadne z prihraničnej oblasti obec Hutisko-Solanec.

K prejavom kultúrneho života obce Makov bez pochyb patrí aj ľudový kroj, ľudová pieseň, tradičné hudobné nástroje, zvykoslovie a nárečie. Môžeme povedať, že Kysuce sú oblasťou, kde sa udržal ľudový odev najdlhšie. Jednou z príčin bola pomerne veľká vzdialenosť jednotlivých obcí od priemyselného a kultúrneho centra a obmedzené pracovné príležitosti. Ženy pracovali doma na poliach a muži sa v drvivej väčšine zamestnávali ako drevorubači či furmani pri zväžaní dreva.

Najrozšírenejším folklórnym prejavom v minulosti bola ľudová pieseň. Jej prvé formy vznikali spontánne pri poľných prácach, pri ľudových slávnostiach a rodinných sviatkoch. Boli verným obrazom života ľudí a prostredia, v ktorom vznikali a ďalej sa tradovali. Podstatná časť piesní sa funkčne viaže na zvyky ľudí, ktoré sa opakovali počas roka. Spevné tradície sa viazali na fašiangy, stávanie májov, jánske ohne, svadby, krstenie, na činnosť pri pastve či pri muzike. V obci aj v súčasnosti pôsobia folklórne súbory a skupiny, ktoré zachovávajú tradičné piesne. V obci Makov pôsobí Folklórna skupina Makovanka, Spevácka skupina Makovský prameň, folklórny súbor Makovníček.

Medzi najvýznamnejšie kultúrne podujatia v obci Makov patrí: stávanie a váľanie mája, Petro-Pavlovské hodové slávnosti, vianočné trhy, tradičné stretnutie makovských detí s Mikulášom, Farský ples obce Makov, fašiangová zábava, Deň úcty k starším, Deň matiek, detský karneval, a mnoho ďalších podujatí.

Tie pripravuje pre všetky vekové kategórie Občianske združenie FS Makovanka, Spevácka skupina Makovský prameň, Farnosť Makov, NF Makové zrnká, MO Matice slovenskej a všetky školské zariadenia či aktívni jednotlivci. Každoročne vydáva obec Makov Kalendár plánovaných podujatí, z ktorého si každý obyvateľ či návštevník obce môže vybrať podujatie blízke jeho srdcu.

V obci bol v roku 1990 postavený kultúrny dom ako jeden z posledných na Kysuciach. Obec má zriadenú obecnú knižnicu. Poskytujú čitateľom komplexné knižničné a informačné služby. Má významnú úlohu v oblasti vzdelávania obyvateľov obcí.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

V obci Makov v súčasnosti pracuje niekoľko občianskych združení a záujmových organizácií so zameraním na kultúru, najmä tradície. Svojou činnosťou prispievajú k naplneniu voľnočasových aktivít občanov Makova. Niektoré svojimi výsledkami prekročili rámec obce, ba i regiónu.

Folklórna skupina Makovanka

Folklórna skupina Makovanka vznikla v júli roku 2003 pod organizáciou ZO ZŤP a ZPCCH v Makove. V dobe vzniku mala 12 členiek.

Ako občianske združenie sa FS Makovanka snaží: uchovávať, rozvíjať, interpretovať a šíriť ľudové umenie, najmä regiónu Kysúc, ako aj iných oblastí Slovenska; združovať osoby so záujmom o slovenské ľudové kultúrne dedičstvo (najmä o piesne a tance), ľudovú slovesnosť a ľudové zvyky; o obnovu a zachovávanie kultúrnych tradícií a remesiel; vytvárať prostredie a podmienky pre rozvoj vidieckej turistiky; združovať jednotlivcov so záujmom o ľudové umenie a aktivizovať ich tvorivú činnosť v oblasti tradičnej ľudovej kultúry a ľudovoumeleckej výroby; spolupracovať so štátnymi a samosprávnymi orgánmi, organizáciami a inštitúciami s cieľom získať partnerov podpory a pomoci pri realizácii stanovených úloh a cieľov; vykonávať vlastné kultúrne aktivity a podujatia pre uspokojovanie kultúrnych potrieb občanov obce Makov; propagovať činnosť združenia, a to i spoluprácou s masmédiami; organizovať voľno-časové aktivity a prehľbovať motiváciu k tvorivej činnosti; usporadúvať súťaže, výstavy a stretnutia klubového typu a taktiež vydávať neperiodické publikácie, audio a video nahrávky z oblasti tradičnej ľudovej kultúry.

Spevácka skupina Makovský prameň

Spevácka skupina Makovský prameň vznikla v roku 2011 pri ZO SZTP a ZO ZPCCH v Makove. Spev tejto speváckej skupiny je sprevádzaný melódiou heligónky. Skupina vystupuje na podujatiach spomínanej organizácie, ako i na rôznych kultúrno-spoločenských akciách poriadaných obcou, na okresných prehliadkach speváckych súborov seniorov atď.

Piesňami, trávnicami starých materií, sa snaží uchovávať tradície našich predkov pre ďalšie generácie. Jej repertoár tvoria piesne najmä z regiónu Kysúc, moravsko-slovenského pomedzia, ale i zachované, rýdzo makovské piesne. V súčasnosti má táto spevácka skupina 13 členov, plus hudobný doprovod.

Folklórny súbor Makovníček

Folklórny súbor Makovníček v CVČ pri ZŠ s MŠ Makov sa snaží svojou aktívnou činnosťou šíriť ľudové umenie regiónu Kysúc i za hranice obce Makov. V školskom roku 2014/2015 pracovalo vo folklórnom súbore Makovníček 28 žiakov, pričom členovia súboru

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

pod vedením svojich vedúcich sa stretávajú každý pondelok v priestoroch ZŠ s MŠ Makov alebo v Dome kultúry Makov.

Deti a mládež sa na stretnutiach učia nové ľudové piesne z regiónu, spoznávajú autentické zvyky svojich predkov, zdokonaľujú sa v pohybovej a tanečnej príprave a zažívajú množstvo neopakovateľných zážitkov i príjemné prekvapenia. Navštívia nové miesta a spoznajú veľa nových kamarátov. Svoju folklórnu tvorbu prezentujú na mnohých vystúpeniach, nielen v obci, ale aj za jej hranicami.

Kultúrne a historické pamiatky na území obce Makov

Pamätník 1. čsl. Partizánskej brigády J. Žižku v Makove

Pamätník z roku 1975 sa nachádza v Makove v časti U Tabuli. Autorom 4,7 metrov vysokej sochy z bronzu a kameňa je akademický sochár profesor Malejovský. Pamätník bol postavený s pomocou brigádnikov v akcii „Z“ a odhalený k 30. výročiu oslobodenia republiky. Finančné prostriedky na jeho stavbu združilo niekoľko obcí Vsetínska.

Pamätník je spomienkou na prechod 1. čsl. partizánskej brigády Jana Žižku spolu s partizánskou skupinou zo Slovenska a parašutistickou skupinou zo Sovietskeho zväzu zo Slovenska na Moravu. Práve na týchto miestach sa v septembri 1944 uskutočnilo najväčšie ozbrojené stretnutie s fašistickými okupantmi na území Čiech a Moravy. Počas bojov pobila brigáda viac ako 400 fašistov a zničila veľké množstvo zbraní a paliva.

Kostol sv. Petra a Pavla

Kostol sv. Petra a Pavla, ktorý bol dostavaný v roku 1803. Vnútorň priestor má jednu loď s rovným uzáverom presbytéria a je zaklenutý pruskými klenbami a medziklenbovými pásmi. Veža kostola je vstavaná do priečelia. Maľba interiéru je z roku 1921, obnova s úpravami bola vykonaná v roku 1973. Posledná rekonštrukcia malieb je z roku 2002. Kostol je zasvätený apoštolom sv. Petrovi a Pavlovi. Vo veži rímskokatolíckeho farského kostola sv. Petra a Pavla v Makove sa nachádza štvorica zvonov s osou kyvu v smere východ – západ. Najmenší zvon kostolnej veže, odliaty vo zvonolejárskej dielni Josepha Steinstocka v Budíne, sa v súčasnosti už nepoužíva. Jeho hlasom sa obyvateľom obce Makov oznamovalo úmrtie jedného z miestnych občanov. Ku kostolu sv. Petra a Pavla v Makove patrí budova starej fary z roku 1796. V roku 2022 bol renomovaný 100 ročný orgán.

K ďalším historickým pamiatkam na území obce Makov patria aj kaplnky, napr.

- **Kaplnka u Lovasi**

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Kaplnku v jednej z najkrajších usadlostí Makova, v osade u Lovasi, postavili asi pred 100 rokmi pán Prda a miestni rodáci.

- **Kaplnka na Kmínku**

Kaplnka v časti Potok pri chate Kmínek bola postavená makovskými rodákmi v roku 1923. Obnovená bola v roku 1989. Kaplnka je zasvätená sv. Petrovi a Pavlovi. Stojí na rozhraní Českej a Slovenskej republiky.

- **Kaplnka na Kršlisku**

Pôvodná kaplnka na Kopaniciach v osade Kršlisko bola postavená okolo roku 1900. V roku 1940 bola miestnymi urbárikmi pristavená nová zvonica. V roku 1993 bola kaplnka aj zvonica zrekonštruovaná a nanovo vysvätená kňazom. V kaplnke sa nachádzajú sochy sv. Petra a Pavla. Každoročne sa po sviatku týchto svätých pred kaplnkou koná svätá omša.

- **Kaplnka u Vavricov**

Kaplnka sa nachádza v časti Čierne u Vavricov, pričom bola postavená približne pred 140 rokmi. Staviteľ ani majiteľ však nie je známy. Zaujímavosťou je dvojité šindľové strieška. Vo výklenku sa nachádza socha Panny Márie.

- **Zvonica u Greguší**

Osada Greguše sa nachádza 5 kilometrov nad obcou Makov vo výške 960 m n. m. V osade sa nachádza unikátna drevená zvonica, ktorá ako jediná ostala neporušená, keď osadu Greguše v roku 1944 vypálili Nemci, pretože v osade boli ukryté partizánske jednotky, ktorým domáci pomáhali. Pôvodná zvonica z roku 1850 bola nahradená novšou až v roku 1997.. Do druhej svetovej vojny žilo v osade v 13 dvojdomoch od 50 do 100 ľudí. Momentálne je v osade 16 domov, ktoré však slúžia prevažne chatárom. Osada Greguše je východiskom turistických trás.

1.7.2 Cestovný ruch v obci

Cestovný ruch je odvetvie zahŕňajúce súbor činností zameraných na cestovanie a následný pobyt, ktorý je uskutočňovaný spravidla vo voľnom čase, ako aj na s nimi spojené služby, najmä ubytovanie a stravovanie. Je jedno z najrýchlejšie sa rozvíjajúcich odvetví a tvorí významnú časť hospodárstva. Je medzirezortným odvetvím, ktoré priamo zasahuje do sféry

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

hospodárstva, priemyslu, obchodu a služieb, financií, dopravy, regionálneho rozvoja, kultúry, zdravotníctva, vzdelávania, športu, ochrany ŽP, lesného a vodného hospodárstva, pôdohospodárstva, zamestnanosti a pôsobnosti samospráv. Je preň typické, že kým väčšina iných odvetví sa zaoberá relatívne úzkym segmentom svojej pôsobnosti po vertikálnej osi, charakter cestovného ruchu je taký, že spája aj rôzne odvetvia po horizontálnej osi. Zahŕňa teda viaceré problémy, ktoré možno riešiť len spoluprácou zaniietených ľudí, inštitúcií a samospráv.

Za medziročným poklesom cestovného ruchu bola v predchádzajúcich rokoch pandémia COVID 19. Najvyšší pokles celkovej návštevnosti oproti roku 2019 v cestovnom ruchu zaznamenali aj turisticky najatraktívnejší kraj, medzi ktoré patrí Žilinský kraj (pokles až o 22 %). I keď región Kysuce je z hľadiska cestovného ruchu regiónom bohatým na prírodné krásy, tradície a históriu s veľkým potenciálom pre svoj ďalší rozvoj, má v rámci kraja najmenej rozvinutý cestovný ruch. Podiel regiónu Kysúc na tržbách cestovného ruchu v Žilinskom kraji v roku 2020 bol iba 2,13 %. V roku 2019 sa región podieľal 3,6 % na celkovom počte návštevníkov v ŽSK. V roku 2010 sa ubytovacie zariadenia na Kysuciach podieľali 9,6 % na celkovom počte ubytovacích zariadení v ŽSK, avšak v roku 2019 podiel predstavoval len 8,1 %. K mier- nemu poklesu došlo aj v roku 2020. ŽSK sa v roku 2019 na celkovom počte návštevníkov Slovenska podieľal 20,45 %.

Makov je významným strediskom turistického a cestovného ruchu. Sú tu vhodné podmienky na pešiu zimnú i letnú turistiku, cykloturistiku, zjazdové lyžovanie i zimné bežkovanie. Nachádzajú sa tu 3 lyžiarske strediská: Makov – Kasárne, SKI Makov Čierne a Makov Bum- bálka (v tom čase s obmedzenou prevádzkou). Významná je aj lyžiarska bežecká trať Beskyd- sko – Javornícka magistrála, ktorá v obci začína. Hlboké lesy na jej území poskytujú možnosti aj na letnú turistiku. Prekrásne kysucké prostredie v lete ponúka prechádzky po prírode, zber liečivých rastlín, lesných plodov. Horská turistika - Javorníky, Beskydy, hrebeňové túry, od rekreačných, ľahkých až po náročné celodenné. V okolitých horách a na hrebeňoch sa nachádza množstvo cyklistických trás, z ktorých mnohé sú súčasťou európskych a sú zaznačené v turis- tických mapách. V obci je možnosť aj jazdenia na koňoch.

Počet prenocovaní v obci Makov bol ovplyvnený najmä pandemiou Covid – 19 (roky 2020 – 2021).

Tabuľka 19: Počet prenocovaní v obci Makov (podľa výberu dane z ubytovania)

Obec	2017	2018	2019	2020	2021
------	------	------	------	------	------

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

počet	58 695	56 492	42 158	23 960	18 419
-------	--------	--------	--------	--------	--------

Zdroj: Zber údajov

Obec Makov má veľmi dobré podmienky a predpoklady polohového potenciálu na využitie pre rozvoj cestovného ruchu. Návštevníci môžu využiť mnohé turistické trasy smerujúce na okolité vrcholy Beskydok a Veľký Javorník., či cykloturistické trasy na slovensko - českom pohraničí, cez celé Kysuce (makovská aj bystrická dolina). Na slovenskej strane sa nenachádzajú väčšie atraktivity, takže s tu jedná hlavne o jednoduchový turizmus. Prepojenie zaujímavostí a trás cez 2 štáty vie pritiahnúť masu turistov.

Rekreačné služby sú poskytované v značnom množstve rekreačných ubytovacích zariadení s kapacitou 400 lôžok a zodpovedajúcou sieťou reštaurácií. Veľa domov z usadlostí je v súčasnosti využívaná na rekreačné účely aj formou chalupárstva.

Pre spropagovanie cestovného ruchu by bolo možno aj zriadenie informačnej kancelárie a zavedenie informačných aplikácií pre mobily.

Zóna Snow Makov - Kasárne

Lyžiarske stredisko Zóna Snow sa nachádza v pohorí Javorníky, na slovensko-moravskom pohraničí. V stredisku s nadmorskou výškou 905 - 1060 m n. m. sa nachádzajú tri vleky s celkovou dĺžkou tratí 1,4 km. Zjazdovky sú vhodné pre náročných lyžiarov, ale i začiatočníkov. Celkový počet tratí je 4. Najväčšou výhodou tohto strediska je fakt, že nástupná stanica vleku je v nadmorskej výške 905 m n. m., kde všetky okolité strediská majú výstupnú stanicu. Preto sa tu poväčšine nachádza dostatok prírodného snehu a umelé zasnežovanie len vykryva výpadky. Novinkou je lyžiarska škola s lanovým vlekcom, novým pohyblivým pásom a nonstop inštruktorom.

Zároveň lyžiarske stredisko Makov- Kasárne poskytuje skutočný raj pre priaznivcov bežeckého lyžovania. Nachádza sa tu cez 40 kilometrov výborných trás s mierou náročnosti pre úplných začiatočníkov, ale aj skúsených bežcov.

SKI Makov

Lyžiarske stredisko SKI Makov, ktoré sa nachádza v obci Makov, je obľúbené predovšetkým medzi mladými rodinami s deťmi, k čomu ho predurčujú najmä široké lyžiarske svahy, ktoré umožňujú bezpečnú lyžovačku.

Lyžiarske zjazdovky stredne ťažké a ľahké (v celkovej dĺžke 6 050 m) sú položené v nadmorskej výške 660 - 948 m n. m. a sú pravidelne upravované. V stredisku sú dva lyžiarske vleky pre stredne pokročilých lyžiarov a snowboardistov (dĺžka 1 450 a 1 200 m), lyžiarsky

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

vlek pre začiatočníkov (dĺžka 340 m) a lanový vlek v detskom parku (dĺžka 50 m). Zjazdovka pri 1200 m dlhom vleku je osvetlená pre večerné lyžovanie. K vybaveniu strediska patrí snowpark, detský SKIFUN park, požičovňa lyží, požičovňa snowboardov, ski servis, bufet a snowtubing. Pre začiatočníkov slúži lyžiarska a snowboardová škola a škôlka.

1.7.3 Šport a voľnočasové aktivity na území obce

Šport predstavuje prostriedok rozvoja osobnosti, upevňuje zdravie človeka a je prostriedkom trávenia voľného času a ako jedna z mála oblastí života ľudí má v spoločnosti svoje historicky definované postavenie. Obec sa nachádza v miernom podnebnom pásme so štyrmi ročnými obdobiami, ktoré umožňujú obyvateľom vykonávať rôzne športové a rekreačné aktivity počas celého roka.

Priestorom pre aktívny športový oddych v obci je telocvična Základnej školy, multifunkčné ihrisko pri ZŠ s MŠ Makov (v zimnom období slúži ako klzisko na korčuľovanie a hokej), multifunkčné ihrisko pri futbalovom ihrisku ŠK Javorník Makov a futbalové ihrisko klubu ŠK Javorník Makov.

V obci sú dobré podmienky pre zimné lyžiarske športy a letnú turistiku. Areál SKI Makov každoročne organizuje preteky v zjazdovom lyžovaní pre deti a mládež.

Obec má aktívny oddiel dobrovoľných hasičov, ktorý organizujú niekoľko tradičných hasičských súťaží.

Športové spolky v obci : ŠJ Javorník Makov, Jazdecký klub Makov, ZO technických a športových činností a DHZ Makov, ktorá sa podieľa na množstve športových súťaží v hasičskom športe.

Športový klub Javorník Makov je najstarším občianskym združením v obci Makov a funguje od roku 1933. ŠK Javorník Makov organizuje súťažne zápasy futbalovej ligy mládeže aj mužov. Žiacke družstvá -mladší a starší žiaci hrajú 2.ligu čo je najvyššia možná súťaž v ktorej obec ako Makov môže hrať. Muži hrávajú regionálnu najvyššiu súťaž. V areáli ŠK je vybudované beach volejbalové ihrisko, v ktorom sa uskutočnili medzinárodné turnaje.

1.7.4 Identita regiónu a regionálna produkcia

V obci pôsobí len niekoľko regionálnych producentov.

Väčšina poľnohospodárskej pôdy sú trvalé trávnaté pozemky, ktoré sa využívajú na kosenie. Sú v nájme poľnohospodárskeho družstva, ktoré ich kosí. Menšia časť územia je

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

obhospodarovaná maloroľníkmi, zväčša jednotlivými rodinami vlastiaci malé poľnohospodárske pozemky.

Ostatná časť pôdy sú lesné pozemky, ktoré sú obhospodarované niekoľkými lesnými združeniami a spoločenstvami. Neustálym problémom je zvoz vytťaženej drevnej hmoty, ktorý poškodzuje miestne a účelové komunikácie.

1.7.5 Združenia a spolky na území obce

Obec je členom Organizácie cestovného ruchu Kysuce (OCR Kysuce), ktorá sa združuje mestá a obce Kysúc spolu s neziskovými a podnikateľskými subjektami pre propagáciu a rozvoj cestovného ruchu na Kysuciach. Obec nepatrí do žiadnej miestnej akčnej skupiny (MAS).

Spolková činnosť

Neoceniteľnú pomoc pri kultúrnom a spoločenskom živote v obciach poskytujú spolky rôzneho zamerania: Poľovnícke združenie Poľana Makov, DHZ Makov, ZO SZTP a ZPCCH v Makove, Farnosť Makov, Miestna organizácia Matice slovenskej Makov.

Dobrovoľný hasičský zbor Makov

Obecný hasičský zbor je odborným orgánom obce v oblasti ochrany pred požiarmi. Dňom ustanovujúcej valnej schôdze dobrovoľného hasičského zboru bol 10. september 1923. Prihlásilo sa 31 členov, ktorí si za prvého veliteľa zvolili hostinského O. Šichmana. V roku 1924 sa im podarilo postaviť drevený hasičský sklad. V septembri 1925 sa uskutočnila posviacka hasičskej zástavy a prevzatie ručnej striekačky zakúpenej obcou okolo roku 1912.

V roku 1942 bol vystavaný murovaný hasičský sklad a v roku 1950 mal dobrovoľný hasičský zbor vlastný 16-členný hudobný dychový súbor. V súčasnosti DHZ Makov je zaradený do zásahovej skupiny C. Technika DHZ je umiestnená v novej hasičskej zbrojnici v budove väznice na colnici, na tento účel zrekonštruovanej v roku 2022.

ZO SZTP a ZPCCH v Makove

Základná organizácia SZTP (Slovenský zväz telesne postihnutých) a ZPCCH (Zväz postihnutých civilizačnými chorobami) vznikla v obci Makov v roku 1997.

V súčasnosti má organizácia viac ako 140 členov. K aktivitám tejto organizácie patrí usporadúvanie rôznych zájazdov (pútnické, nákupné) či účasť na benefičných koncertoch.

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Slovenský zväz SZTP a ZPCCH je celorepublikový dobrovoľný, humanitný a nepolitický subjekt. Je otvorený pre každého občana, ktorý sa chce podieľať na jeho poslaní. Je to občianske združenie s celoslovenským pôsobením, ktoré má právnu subjektivitu.

MO Matice slovenskej Makov

Matica slovenská svojim poslaním a postavením plní nezastupiteľnú úlohu v integrácii slovenskej spoločnosti bez rozdielu sociálneho postavenia, náboženského vierovyznania a politickej príslušnosti. MO Matice slovenskej Makov obnovila svoju činnosť v roku 1999. Je org. zložkou MS so sídlom v Martine. V súčasnosti má táto miestna organizácia 20 členov. Činnosť tejto miestnej organizácie je orientovaná predovšetkým na podporu národných a obecných tradícií. Medzi jej aktivity v obci Makov patrí napr. stavanie mája, pečenie tradičného makovníka a makových koláčov a každoročný výlet po stopách slovenských dejateľov.

Makové zrnká, neinvestičný fond

Neinvestičný fond Makové zrnká bol založený v roku 2004. Fond vznikol ako dobrovoľná organizácia, ktorej predmetom činnosti je ochrana a podpora vzdelávania, podpora športu detí a mládeže, ochrana a tvorba životného prostredia a zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt v obci Makov. Tento účel sa naplňa prostredníctvom organizovania mimoškolskej činnosti, záujmových, kultúrnych, športových a spoločenských podujatí detí Základnej školy s materskou školou Makov. Takisto realizáciou pomoci pri modernizácii učebných priestorov, učebných pomôcok, zveľaďovaní školského areálu, športových a verejných priestranstiev v obci Makov. Fond taktiež napomáha ochrane historických a prírodných zaujímavosti a prírodného bohatstva obce Makov

1.8 Analýza vonkajšieho prostredia Slovenskej republiky

Pri analýze vonkajších faktorov je dôležité zohľadniť vplyv STEP faktorov (vplyv globálneho prostredie) v oblasti sociálnej, technologickej, ekonomickej a politickej. Ide o problémy na celoštátnej a nadnárodnej úrovni, ktoré majú vplyv na miestny rozvoj. Jednotlivé faktory sa vzájomne ovplyvňujú a nemožno ich posudzovať oddelene. Celá spoločnosť prechádza neustále zmenami, ktoré sa dotýkajú všetkých oblastí spoločenského a ekonomického života a pri plánovaní rozvoja obce a blízkeho regiónu ich treba zohľadniť.

Sociologické faktory

Na vývoj spoločnosti majú v súčasnosti najväčší vplyv:

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

- demografické zmeny - znižovanie celkového počtu obyvateľov, znižovanie počtu detí a zvyšovanie počtu seniorov, zvyšovanie priemerného veku obyvateľov, odchod obyvateľov v produktívnom veku za prácou do zahraničia;
- zmeny v životnom štýle - rýchle životné tempo, viac stresu a menej pohybových aktivít, konzumný spôsob života, nárast kriminality a drogových závislostí, zhoršujúci sa zdravotný, fyzický a psychický stav obyvateľov, množstvo informácií, vplyv techniky a médií;
- oslabovanie tradičných ľudových hodnôt - zhoršovanie medziľudských vzťahov a komunikácie, peniaze ako meradlo hodnôt, kríza rodiny, zvyšovanie počtu rozvodov a detí narodených mimo manželstva, na druhej strane sa mierne posilňujú skupiny oživujúce tradície a tradičné hodnoty (tradičné kuchyne, bývanie v ekodomoch, separovanie odpadu);

Technologické faktory

Rýchle tempo inovácií v technológiách, najmä informačných, v podstate zvyšuje kvalitu a produktivitu výroby, umožňuje ľahší prístup k zdrojom a službám, zlepšujú sa formy spolupráce na diaľku. Z technologického hľadiska došlo k výraznému zlepšeniu kvality zariadení a objektov. S tým súvisí nárast financií na ich získanie, údržbu a prevádzku.

Postupná informatizácia spoločnosti spôsobuje, že informácie z akejkoľvek oblasti sú šírené a dostupné prostredníctvom elementárnych technológií (televízia, rozhlas a pod.), ale aj vyspelejšími spôsobmi (počítačová technika, telefóny, mobilný internet, prehrávače, tablety). Najdôležitejším rozvojovým prvkom v tejto oblasti je celkové pokrytie územia signálom 5G siete.

Ekonomické faktory

V roku 2019 dosiahlo HDP na hlavu (v PPS na Slovensku 70,2 % z priemeru EU27, čo predstavuje zníženie o 0,5 p. b. oproti roku 2018. Nižšie hodnoty HDP na hlavu v porovnaní s priemerom EU27 ako Slovensko mali Bulharsko (53,0 %), Chorvátsko (65,1 %), Grécko (66,5 %), Lotyšsko (69,0 %) a Rumunsko (69,6 %).

Malé a stredné podniky tvoria na Slovensku 99,9% podiel z celkového počtu podnikateľských subjektov a zamestnávajú takmer 74 % aktívnej pracovnej sily s 55 % podielom na tvorbe pridanej hodnoty, má ich podpora rozhodujúci vplyv na vývoj zdravého ekonomického rozvoja miest, obcí a regiónov.

Covid

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA ROKY 2022+

Vývoj HDP v EU27 bol v roku 2020 ovplyvnený pandémiou ochorenia COVID-19. Reálne HDP pokleslo vo všetkých krajinách Európskej únie s výnimkou Írska, v priemere o 6,1 %. Recesia sa prejavila aj na Slovensku, kde po desiatich rokoch rastu reálne HDP pokleslo o 4,8 %. Protipandemické opatrenia ovplyvnili predovšetkým domáci dopyt, spotreba domácností poklesla najmä v sektore služieb, čo viedlo k nárastu úspor. Priemysel bol v porovnaní so sektorom služieb opatreniami zasiahnutý menej, čo pomohlo slovenskému vývozu.

Vojna na Ukrajine

24.2. 2022 sme sa zobudili do inej reality. Začiatok ruskej agresie a teda vojny na Ukrajine znamenal nie len posun v politickom myslení, ale aj zmenu v nazeraní na utečencov a energetické zdroje. Pre svetovú ekonomiku a najmä európske krajiny, to znamenalo prehodnotenie závislosti od dodávok ropy, plynu a uhlia z Ruska, ktoré sú ťažko nahraditeľné, čo znamenalo posun energetickej politiky od fosílnych palív k obnoviteľným zdrojom energie OZE.

Vojnoví presídlenci z Ukrajiny do okolitých krajín znamenali pre tieto krajiny zvýšené nároky na poskytnutie pomoci, ale na druhej strane posilnili pracovný trh, na ktorom v krajinách V4 bolo množstvo neobsadených pracovných pozícií.

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE MAKOV NA
ROKY 2022+**